

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Yenə qadın
qətləri:
3 gündə
3 cinayət...
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 4 iyul 2025-ci il Cümə № 113 (8723) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Regionun diqqəti Xankəndidə

Azadlığından sonra tarixi şəhərimizdə bir neçə ölkə prezidentinin iştirakı ilə İƏT-in Zirvə toplantısı keçirilir

yazısı səh.7-də

Azərbaycanlıların geri dönüşünə hazır olmalı

yazısı səh.4-də

Binəqədidə qardaş qardaşını öldürdü

yazısı səh.3-də

Bakı ilə Moskva arasındakı "qara pişik" Londondur?

yazısı səh.5-də

Xankəndi avtovağzal kompleksinin təməli qoyuldu

yazısı səh.2-də

Nə oldusa, 9 maydan sonra oldu?

yazısı səh.6-də

İrəvan Sülh Fondundan 10 milyon ala bilmir

yazısı səh.8-də

"Sülh müqaviləsi Tiflisdə imzalanacaq" iddiası

yazısı səh.9-də

Ölkədə ən çox kişiler iş tapmır - səbəb

yazısı səh.13-də

Ali Məhkəmə Vüqar Səfərlini həbsdə saxladı

yazısı səh.3-də

Xəstəxanalarda onlayn növbə problemi

yazısı səh.13-də

AZAL təyyarəsinə görə təzminat tələbi yeniləndi

yazısı səh.4-də

TRAMPIN SENSASİYON ZƏNGƏZUR DƏHLİZİ PLANI

ABŞ biznesinin iştirakı ilə koridorun açılması reallaşa bilər; Karnegi Fondu iddia edir ki, Ağ Ev administrasiyası artıq Ermənistan və Azərbaycana öz planını təklif edib - təfərrüat

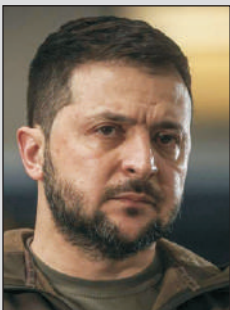

yazısı səh.9-də

Rusiya Azərbaycanın şimalını "qurdalamağa" başladı

Kremlin fəaliyyətsizliyi fonunda diasporlarımızı susdurmaq, azərbaycanlıları qovmaq, bazarları almaq, hətta Balakən və Zaqatalanı "qaytarmaq" çağırışları səslənir - Bakıdan şillə kimi cavablar

yazısı səh.5-də

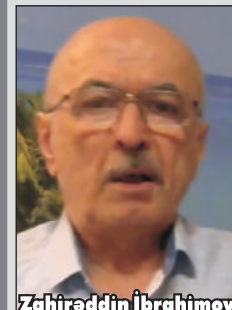
Zelenskini
Bakiya
zənginə görə
hədəf aldılar

yazısı səh.6-də

Qüdrət Həsənzadə:
"Məsələyə
Putinin özü
qarışmalıdır"

yazısı səh.10-də

DTX-nın
Yekaterinburqdan
gətirdiyi
İbrahimov
kimdir?

yazısı səh.3-də

Xankəndi avtovağzal kompleksinin təməli qoyuldu

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iyulun 3-də Xankəndidə Zəfər parkında görülən tikinti işləri ilə tanış olub. Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Elçin Yusubov dövlət başçısına görülən işlər barədə məlumat verib.

Prezident Xankəndi Dəmir Yolu və Avtovağzal Kompleksinin təməlini qoyub. Rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev və "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin sədri Rövşən Rüstəmov dövlətimizin başçısına görüləcək işlər və "Ağdam-Xankəndi dəmir yolu" layihəsi barədə məlumat veriblər.

Bildirilib ki, Bərdə-Ağdam dəmir yolu xəttinin davamı olan Ağdam-Xankəndi dəmir yolu xəttinin uzunluğu 28 kilometr, yan yollarla birlikdə 34,7 kilometrdir. Ağdam-Xankəndi dəmir yolu xətti, o cümlədən 4 körpü, 5 yolötürücü, 3 piyada keçidi, 2 süötürücü boru üzrə layihələndirmə işləri tamamlanıb. Bu dəmir yolu xətti boyunca 3 stansiyanın - Əsgəran və Xocalı stansiyalarının, Xankəndi Dəmir Yolu və Avtovağzal Kompleksinin, mühəndis qurğularının, körpülərin, yolötürücülərin, avtomobil, piyada və kənd təsərrüfatı təyinatlı keçidlərin və digər zəruri infrastrukturun tikintisi nəzərdə tutulur. Layihənin icra müddəti 2025-2026-cı illəri əhatə edəcək.

Klub turnirlərində yenilənmiş sxem

2025-2026 mövsümündə UEFA-nın klub turnirlərinə 237 komanda buraxılmışdı. UEFA Slovakiya və İrlandiyanın hərəyə bir komandasını yarışlardan kənar etdiyinə görə Çempionlar Liqasında 82, Avropa Liqasında 45, Konfrans Liqasında 108 komanda start götürəcək.

Reqlamentə əsasən, Çempionlar Liqasının birinci mərhələsində ələnlər Konfrans Liqasına, sonrakı mərhələlərində ələnlər Avropa Liqasına, Avropa Liqası təsnifatlarında ələnlər Konfrans Liqasına köçür. Hər üç turnirin liqa mərhələsində 36 komandanın iştirakı nəzərdə tutulur, 9-24-cü yerləri tutanlar 1/16 finala, ilk 8 pilləni tutanlar 1/8 finala çıxır.

Mövsümün startı 2025-ci il iyulun 8-nə, Avropa Liqasının finalı 2026-cı il mayın 20-nə (İstanbul), Konfrans Liqasının finalı mayın 27-nə (Leypsiq), Çempionlar Liqasının finalı mayın 30-na (Budapeşt) təyin olunub.

Azərbaycanı 4 komanda təmsil edəcək: "Qarabağ" Çempionlar Liqasında, "Sabah" Avropa Liqasında, "Zirə" və "Araz-Naxçıvan" Konfrans Liqasında yer alır.

Spirтли içki və şirniyyat bahalaşacaq

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının hesablamalarına görə, 2035-ci ilə qədər bəzi məhsullarda qiymətlər ən azı 50% artırılmalıdır.

Təşkilatın ekspertlərinin fikrincə, bu tədbir xroniki xəstəliklərin inkişafının qarşısını alacaq və ölkələrə büdcə gəlirləri yaratmağa kömək edəcək.

ÜST dünyada səhiyyə sistemlərini gərginləşdirən qeyri-infeksiyon xəstəliklərin artmasından narahatdır. Təşkilat qeyd edir ki, bütün dünyada ölüm hallarının 75%-nin səbəbi qeyri-infeksiyon xəstəlikləri, o cümlədən ürək xəstəlikləri, xərçəng və diabetdir.

ÜST qeyd edib ki, spirtli içkilərin, siqaretlərin və şirniyyatların qiymətlərinin artırılması növbəti 50 il ərzində 50 milyon vaxtından əvvəl ölümün qarşısını ala bilər.

MİQ imtahanı başladı

2025-2026-cı tədris ili üçün müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqənin test imtahanı mərhələsinə start verildi.

65 572 namizədin iştirak edəcəyi test imtahanları 3, 4, 8-10 iyul tarixlərində ölkənin

19 şəhərində olmaqla 44 imtahan mərkəzində təşkil olunur.

Test imtahanı mərhələsinin ilk gününün birinci seansına 3 771 namizəd dəvət olunub. Ümumilikdə birinci seans üzrə 83% davamiyyət qeydə alınıb.

Məlumat üçün bildiririk ki, 3 iyul 2025-ci il tarixində keçirilən müəllimlərin işə qəbulu üzrə test imtahanı zamanı 325 namizədin iştirak etdiyi 5 imtahan mərkəzində internet bağlantısının təminatında fasilələr müşahidə olunub. Yarandığı andan etibarən texniki nasazlıq operativ şəkildə aradan qaldırılıb və itirilmiş vaxtın bərpası təmin edilib.

Azərbaycan "SU-25" qırıcılarını havaya qaldırdı

Azərbaycanın hərbi pilotları "Anadolu Qartalı - 2025" beynəlxalq təlimində növbəti uçuşlarını həyata keçirib.

"Report" Konqressinə əzəm olunmuş əməkdaşı xəbər verir ki, Azərbaycanın məxsus "SU 25" qırıcıları 45 dəqiqə ərzində sə-

mada olublar.

Azərbaycanın hərbi pilotlarının uçuşu izləyicilərin marağına səbəb olub.

Qeyd edək ki, hərbi təlimdə Azərbaycan və Türkiyə ilə yanaşı, ABŞ, Qətər, Macarıstan, Misir, Səudiyyə Ərəbistanı, İordaniya və NATO rəsmiləri də iştirak edir.

Bundan başqa, Malayziya, Braziliya, Bolqarıstan, Mali və Nigeriya müşahidəçi qismində "Anadolu Qartalı - 2025" beynəlxalq təlimini izləyir.

Bakıda həbs olunan ruslarla görüşə icazə verilib

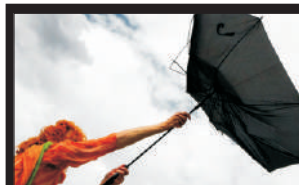

Azərbaycanda həbs olunan rusiyalı şəxslərə konsulluq girişi təmin olunub, bu barədə Rusiyanın Bakıda yerləşən səfirliyi məlumat verib.

Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova deyib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi daha əvvəl Rusiya tərəfinin həbs olunmuş Rusiya vətəndaşlarına konsulluq dəstəyinin göstərilməsi ilə bağlı rəsmi müraciətlərə Azərbaycan tərəfindən cavab verməməsi ilə bağlı iddialarının əsassız olduğunu bildirib.

Bundan başqa, Rusiyanın müxtəlif şəhərlərində saxlanılan və cəzaçəkmə müəssisələrində olan Azərbaycan vətəndaşları ilə konsulluq görüşlərinin təşkil olunması üçün dəfələrlə edilmiş müraciətlərə cavablar həftələrlə gecikdirilib.

Bakıda güclü külək xəbərdarlığı

İyulun 6-dək Bakıda və Abşeron yarımadasında, eyni zamanda bəzi bölgələrdə gözlənilən küləkli hava şəraiti ilə bağlı sarı və narıncı xəbərdarlıq verilib.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bakıda və Abşeron yarımadasında da şimal-qərb küləyi əsəcək, küləyin sürəti isə 20.8-28.4 m/san-dək güclənəcək. Qeyd olunanları nəzərə alaraq, Fövqəladə Hallar Nazirliyi əhaliyə müraciət edərək müvafiq təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməyə çağırıb.

Dövlət qurumlarına kiberhücumlar artıb

Bu ilin yanvar-iyun aylarında Xüsusi Rəhbərlik və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti dövlət qurumlarına 504 kiberhücum indikatoru (IOC) müəyyən edib.

"Report"un Dövlət Xidmətinin məlumatları əsasında aparılan hesablamalara əsasən, bu, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1,2 % çoxdur.

Kibertəhdidlərin 198-i daxili araşdırma, 306-sı isə dövlət qurumlarından daxil olmuş insidentlərin araşdırılması əsasında müəyyən olunaraq bloklanıb.

Təkcə iyunda isə 51 kiberhücum müəyyən olunub ki, bu da 1 il əvvələ nisbətən 61% azdır.

Hesabat dövründə "AzStateNet" şəbəkəsi üzrə 262,92 milyon zərərli keçid, son istifadəçilərdə quraşdırılan mərkəzi antivirus sistemi vasitəsilə 12 milyon 366 min 400, "Sandbox" mühafizə sistemi vasitəsilə isə 61 482 zərərverici tərkiibli elektron sənəd blok edilib.

Dubaydan gələn sərnisində 548 karat brilyant aşkarlandı

Hava Nəqliyyatında Baş Gömrük İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən Dubay-Bakı aviareysi ilə gələn Azərbaycan vətəndaşının əl yükünə stasionar rentgen qurğusunda baxış keçirilib. Gömrük nəzarəti zamanı monitorda şübhəli cizgilər müşahidə olunduğundan əl yüklərinə gömrük yoxlaması tətbiq edilib.

Bu barədə Dövlət Gömrük Komitəsi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, gömrük yoxlaması zamanı vətəndaşa məxsus çantanın astarının altından ümumilikdə 547.7 karat brilyant qaşlar aşkar olunub.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Azərbaycana ekstradisiya olunan Zahirəddin İbrahimov qanunsuz hərəkətlərinə görə Rusiya vətəndaşlığından məhrum edilib. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova belə deyib. Onun sözlərinə görə, Rusiya qanunvericiliyi Rusiya Federasiyası vətəndaşını başqa ölkəyə ekstradisiya etməyə imkan vermir. Mariya Zaxarova Zahirəddin İbrahimovun daha əvvəl qanunsuz hərəkətlərinə görə Rusiya Federasiyası vətəndaşlığından məhrum olduğunu söyləyib.

Zahirəddin İbrahimov

Bakı metrosundakı qanlı terrordan 31 il ötdü

Bakı metrosunda baş verən terror aktından 31 il keçir. 1994-cü il iyul ayının 3-də saat 8:30-da metronun "Gənclik" metrostansiyasının platformasına 500 metr qalmış elektrik qatarının vagonunda bomba partladı. Partlayışdan sonra qatarın vagonları alışı. Terror aktı nəticəsində 13 nəfər həlak oldu, 58 nəfər yaralandı.

"28 May" və "Gənclik" metrostansiyaları arasında partlayışın təşkil edilməsi faktı ilə Azərbaycan vətəndaşı Azər Aslanov Moskvada həbs edildi. 1997-ci ilin 29 noyabr tarixində onu Azərbaycana ekstradisiya etdilər. 1998-ci ildə Aslanov bu terror aktını reallaşdırmaq göstərişini erməni əsirliyində olarkən Zori Balayandan aldığı demişdi.

Məhkəmə ona ömürlük həbs cəzası verdi. İstintaq müəyyən etdi ki, terror aktının təlimatçıları Ermənistanın xüsusi təyinatlı orqanlarının əməkdaşları polkovnik Karen Baqdasaryan və kapitan Seyran Sərkisyan olub. Aslanovun bəyanatına əsaslanaraq Azərbaycan məhkəməsinin qərarı ilə Balayana qarşı cinayət işi açılıb.

1999-cu ildə Azərbaycan Baş Prokurorluğunun təqdimatı əsasında İnterpol Z.Balayani xüsusi təhlükəli cinayətkar kimi beynəlxalq axtarışa verdi. Sonra isə Azərbaycan Prokurorluğu onu MDB ölkələrində dövlətlərarası axtarışa verdi.

Amma 2001-ci ildə İnterpol məsələyə yenidən baxaraq Balayanın adını axtarılan şəxslər siyahısından siltdi.

Qeyd edək ki, 1994-cü il iyul ayının 3-də baş verən partlayış Bakı metrosunda ikinci terror aktıdır. Belə ki, 1994-cü il mart ayının 19-da da saat 13:00-da "20 Yanvar" metrostansiyasında partlayış olub. Qatarın baş vagonuna qoyulmuş saat mexanizmlə əldə düzəltmə bomba qatar stansiyada dayananda işə düşüb.

Terror aktı zamanı 14 nəfər ölüb, 49 nəfər yaralanıb. Terror aktının icraçısı Oqtay Qurbanov partlayış zamanı ölüb.

Binəqədidə qardaş qardaşını öldürdü

Bakıda 29 yaşlı oğlan qətlə yetirilib.

Hadisə Binəqədi rayonu, M.Ə.Rəsulzadə qəsəbəsində baş verib. Qəsəbə sakini 1996-cı il təvəllüdü Aslan Elgün oğlu Nuri yaşadığı evdə qətlə yetirilib. Aslan Nurinin qardaşı 1991-ci il təvəllüdü Amin Nuri hadisədən sonra polis şöbəsinə gedərək könüllü təslim olub.

Faktla bağlı prokurorluq tərəfindən araşdırma aparılır.

DTX-nın Yekaterinburqdan gətirdiyi İbrahimov kimdir?

Rusiya vətəndaşlığından məhrum edilən separatçını 20 ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə, hətta ömürlük həbs gözləyə bilər

Zahirəddin İbrahimov Agarza oğlu, 1954-cü il fevralın 22-də Lənkəran rayonunun Şaglaser kəndində anadan olub. Orta məktəbi bitirdən sonra Lənkəran Pedaqoji Texnikumunu, sonra isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirib. Sonra separatçı "Avesta" cəmiyyəti yaradıb. 1992-93-cü illərdə Şaglaser kəndində sovxoz direktoru işləyib. 1997-ci ildən Rusiyanın Yekaterinburq şəhərinə köçüb. 2002-ci ildə Rusiya vətəndaşlığı alıb. 2017 və 2019-cu illərdə Ermənistanda təşkil olunmuş separatçı talış konfranslarında iştirak edib.

Azərbaycandakı etnik azlıqların hüquqlarının müdafiəsi komitəsinin sədri kimi təqdim edilən Zahirəddin İbrahimov Yekaterinburq şəhərində yaşayıb, illər ərzində Ermənistanın paytaxtında təşkil edilən saxta tədbirlərdə Azərbaycan əleyhinə çıxışlar edib. O, Ermənistanda keçirilmiş qondarma konfranslarda Azərbaycan əleyhinə saxta ittihamlar səsləndirib, qərəzli bəyanatlar verib, ölkəmizdə separatizmi alovlandırmaq məqsədilə Ermənistanın müvafiq strukturlarının tapşırıqlarını yerinə yetirib. Bir müddət əvvəl məsələ ilə bağlı mətbuata açıqlama verən vəkil Səyyarə Əliyeva müvəkkili olduğu Zahirəddin İbrahimovun həqiqətən DTX-nın istintaq təcridxanasına yerləşdirildiyini təsdiq edib. Bildirib ki, Zahirəddin İbrahimov dindirilərək Ermənistanla əlaqələrini və digər məsələləri etiraf edib. Zahirəddin İbrahimovun fəaliyyətinə nəzər yetirdikdə, məlum olur ki, o, heç də öz ağıllının və zəkasının nəticəsi olaraq, doğulub boya-başa çatdığı dövlətinə, milli kimliyinə daş atmır. Zahirəddin İbrahimovun iradə-

sizliyindən və maddiyyətə daha çox meyl etməsindən istifadə edən Ermənistanın xüsusi xidmət orqanları onu tora salmaqla məkrli niyyətlərini həyata keçirməyə nail olublar. Nəticədə Zahirəddin İbrahimov Ermənistan DTX-sının əlində oyuncağa çevrilib. Məhz Ermənistan DTX-sının sifarişləri əsasında o, YouTube kanalında talış dilində veriliş aparıb. Hətta ona ofis, aylıq 12 min 800 ABŞ dolları maliyyə yardımı göstərilir. Bu cür maddi və mənəvi dəstəkdən ruhlanan Zahirəddin İbrahimov 2012-ci ildə qurulan "Talış Mədəniyyəti Mərkəzi"nin təsisçilərindən biri olub. Bununla yanaşı, Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyasının detallı şəkildə aparılması üçün Zahirəddin İbrahimov dəfələrlə Ermənistanda olub. Səfəri çərçivəsində Ermənistan xüsusi xidmət orqanlarının binasında rəhbər şəxslərlə görüşlər və müzakirə aparıb. Bunu Zahirəddin İbrahimovun vəkili Səyyarə Əliyeva da mətbuata açıqlamasında qeyd edib. Bildirib ki, Zahirəddin İbrahimov istintaq tərəfindən

dindirilmə zamanı Ermənistanla əlaqələrindən danışır.

Tanınmış vəkil Cavad Cavadov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Zahirəddin İbrahimovun əməllərində Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin bir neçə maddəsinin tərkibi var: "Cinayət Məcəlləsinin 274-cü maddəsi dövlətə xəyanət adlanır. Casusluq, Azərbaycan Respublikasının suverenliyi, ərazi bütövlüyü və təhlükəsizliyi əleyhinə fəaliyyətdə iştirak etmiş şəxslər bu maddə ilə ittiham olunurlar. Cinayət Məcəlləsinin 281-ci maddəsi ilə Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün pozulmasına yönələn açıq çağırışlar edən şəxslər ittiham olunurlar. Məcəllənin 283-cü maddəsi ilə etnik nifrət və ayrı-seçkilik salmağa yönələn çağırışlar edən şəxslər ittiham olunurlar. Bu maddələr üzrə sübutlar mövcud olarsa və günahı təsdiqlənərsə, Zahirəddin İbrahimovu 12 ildən 20 ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə, hətta ömürlük həbs də gözləyə bilər".

Tanınmış vəkil bildirib ki, Zahirəddin İbrahimovun vətəndaşlığı olmayan şəxs statusunda olması onu cinayət məsuliyyətindən azad etmir: "Əgər əməl Azərbaycan ərazisində və ya Azərbaycan Respublikasına qarşı törədilibsə, Azərbaycan qanunvericiliyi bu əməlləri məhz ölkədaxili hüquqi müstəvidə qiymətləndirir. Zahirəddin İbrahimovun hekayəsi sadəcə bir şəxsin xəyanəti deyil, həm də dövlətin milli təhlükəsizliyinə qarşı yönəlmiş uzunmüddətli düşmənçilik planının fraqmentidir. Ermənistanın öz məqsədləri üçün etnik və sosial zəmində manipulyasiya etməsi, casus şəbəkələri formalaşdırması yeni deyil. Lakin Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları vəziyyəti nəzarətdə saxlayaraq, torpağını satanları həbs edir. Azərbaycan məhkəməsi belə əməllərə öz qiymətini verəcək. Qanunun ən sərt üzü belə şəxslərə göstərməlidir".

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,** "Yeni Müsavat"

Ali Məhkəmə Vüqar Səfərini həbsdə saxladı

Ali Məhkəmə ləğv edilmiş Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun (KİVDF) həbsdə olan sabiq vəzifəli şəxslərinin cinayət işləri üzrə qərar verib.

"Report"un məlumatına görə, hakim Vidadi Cəfərovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə ləğv olunmuş KİVDF-nin sabiq icraçı direktoru Vüqar Səfərinin müsadirə olunmuş əmlakları ilə bağlı verilmiş kasasiya şikayəti təmin edilməyib, apelyasiya məhkəməsinin qərarı qüvvədə saxlanılıb.

Təqsirləndirilən Telman Tahirov barəsində verilmiş şikayət isə ləğv edilərək geri göndərilib.

Xatırladaq ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hök-

mü ilə V.Səfərli cəzasını ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə 10 il 6 ay və "Portos" MMC-nin direktoru Nadir Məmmədov 6 il müddətində azadlıqdan məhrum olunub.

Digər təqsirləndirilən - Tel-

man Tahirov, Şahin İbrahimov və Ədalət Vəliyevə müəyyən sınaq müddəti seçilməklə şərti cəza verilib.

Həmçinin hökmə əsasən, V.Səfərlinin əmlakları, özünün və oğlunun bank hesablarında olan vəsaitləri

dövlət nəfinə müsadirə edilib.

Hökmədən narazı qalan məhkum apelyasiya şikayəti verib. Bakı Apelyasiya Məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin çıxardığı hökmü dəyişdirmədən qüvvədə saxlayıb. Daha sonra V.Səfərli və ailə üzvləri kasasiya şikayəti ilə Ali Məhkəməyə müraciət edib.

Qeyd edək ki, "Portos" MMC daha əvvəl Prezident Administrasiyasının ləğv olunmuş İctimai-siyasi məsələlər şöbəsinin sabiq müdiri Əli Həsənovun baldızı Gülnar Vəliyevanın adına olub. Daha sonra şirkətə Nadir Məmmədov rəhbərlik edib. MMC "Jurnalistlər binası"nın tikintisində podratçı şirkət olub.

AZAL təyyarəsinə görə təzminat tələbi yeniləndi

Xarici işlər nazirinin müavini zərərçəkənlərə hələ də kompensasiya ödənilməməsinin ikitərəfli münasibətlərə mənfi təsirindən danışır

Rusiyanın Azərbaycandakı fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Mixail Yevdokimov Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılaraq ölkəmizin narazı qaldığı məsələlər sadalanıb. Xarici işlər nazirinin müavini Araz Əzimovla baş tutan görüşdə Rusiya tərəfinin iki ölkə arasında münasibətlərə xələl gətirən qeyri-dost hərəkətləri və addımları ilə bağlı etiraz qarşı tərəfin diqqətinə çatdırılıb.

Ən əvvəl Yekaterinburq şəhərində azərbaycanlılara qarşı zorakılıq və iki həmvətərimizin həlak olması ilə bağlı Rusiyanın izahatının onların üzərində olan kəskin zorakılıq izləri və ekspertiza rəyi ilə ziddiyyət təşkil etdiyi bildirilib. Reydlərlə bağlı Rusiya mediasında etnik dözümsüzlük təzahürlərinin müşahidə olunduğu, azərbaycanlılara münasibətdə "etnik cinayət-kar qrup" kimi ifadələrdən istifadənin qəbul edilməz olduğu vurğulanıb.

Rusiya hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən yol verilmiş qanun pozuntuları ilə bağlı Rusiya tərəfindən hərtərəfli və obyektiv araşdırma aparılacağını və günahkarların cəzalandırılacağını gözlədiyimiz bir daha diqqətə çatdırılıb. Bununla bağlı Azərbaycan tərəfinin mövqeyinin Rusiyanın daxili işlərinə müdaxilə kimi qələmə verilməsinin əsassız olduğu qeyd edilib.

Azərbaycan tərəfindən "Sputnik-Azərbaycan"ın ofisində həyata keçirilən tədbirlər ilə bağlı Rusiya tərəfinin iradlarının əsassız olduğu bildirilib. "Sputnik-Azərbaycan" a münasibətdə görülməyən tədbirlərin Azərbaycan Res-

publikasının qanunvericiliyinə uyğun şəkildə həyata keçirildiyi və hazırda istintaq tədbirlərinin davam etdiyi qeyd olunub.

Hələ ötən ilin sonundan münasibətlərə mənfi təsir edən Azərbaycan Hava Yollarına məxsus təyyarənin Rusiyanın hava məkanında vurulmasından sonra zəruri müvafiq tədbirlərin görülməməsinin və real vəziyyətin təhrif edilməsi cəhdlərinin, eləcə də Rusiya mediasında bir sıra rəsmi şəxslər və media nümayəndələri vasitəsilə ölkəmizə qarşı dezinformasiya kampaniyasının aparılmasının qəbul edilməz olduğu bildirilib.

Ölkəmizin bu fəlakətə bağlı Rusiya tərəfindən tam və şəffaf araşdırma aparılmasını, təqsirkarların müəyyən edilməsini, məsuliyyətə cəlb olunmasını, zərərçəkənlərə kompensasiya ödənilməsinin gözlədiyi, bu addımların ikitərəfli münasibətlərdəki mənfi əhval-ruhiyyənin aradan qaldırılması üçün böyük əhəmiyyət kəsb etdiyi vurğulanıb.

Görüşdə həmçinin son 4-5 ay ərzində Rusiyanın ictimai-siyasi nümayəndələri və media qurumları tərəfindən ölkəmizin suverenliyinə, ərazi

bütövlüyünə, Azərbaycan xalqına qarşı bəyanat və çıxışlarının ikitərəfli münasibətlərə mənfi təsir edən amillər sırasında olduğu qeyd edilib.

Rusiya ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərdə gərginliyin və mənfi əhval-ruhiyyənin aradan qaldırılması məqsədilə müvafiq tədbirlər görməyə çağırılıb. Yeni Bakı narazı qaldığı məsələləri konkretləşdirdi və cavab gözləyir. Moskvanın addımları nə ola bilər?

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Məsavat" a bildirdi ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova Azərbaycan hakimiyyətinə müraciət edərək strateji müttəfiqlik münasibətlərinə qayıtmağa çağırır və onu da deyib ki, mövcud problemləri diplomatik vasitələrlə aradan qaldırmaq mümkündür: "Yeni əslinə qalsa Rusiya hakimiyyətinin son aylarda yaranmış problemləri aradan qaldırmaq üçün addımlar atmaq istəyini ortaya qoyub. Bu bəyanatdan sonra Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbərliyi də Rusiyanın Azərbaycandakı səfirini dəvət edib Azərbaycanın tələblərini ona çatdırıb. Azərbaycanın hansı məsələlərdən narazı qaldığı, hansı məsələlərlə bağlı Rusiyadan tədbir görülməsini gözlədiyi açıq bəyan edilib. Təyyarənin vurulmasına görə təzminat ödənil-

məsi, günahkarların cəzalandırılması, üzr istənilməsi, Yekaterinburqda azərbaycanlıları qətlə yetirənlərlə bağlı qanuni tədbir görülməsi, azərbaycanlılara qarşı təqiblərin dayandırılması, Rusiya mediası və siyasətçiləri tərəfindən Azərbaycana qarşı böhtan kampaniyasının qarşısının alınması. Bir tərəfdən Rusiya Azərbaycanla strateji müttəfiqlik birgə fəaliyyəti haqqında mesaj verir, digər tərəfdən, hakim partiyanın nümayəndələri Azərbaycan əleyhinə bəyanatlar verirlər, şər-böhtan yağdırırlar. Baxmayaraq ki, Vahid Rusiya Partiyasının deputatları və rəsmi şəxslərə ünvanlanmış direktiv sənədi var. Orada açıq şəkildə göstərilir ki, yalnız hakim partiyanın mövqeyini əks etdirən bəyanatlar səsləndirilə bilər, bu mövqeyə zidd bəyanatların səsləndirilməsi yolverilməzdir. Ancaq hakim partiyanın parlamentdə təmsilçilərindən olan Konstantin Zatulin Azərbaycana qarşı ağzına gələni danışır. Belə çıxır ki, onun söylədikləri Rusiya hakimiyyətinin, hakim partiyanın mövqeyidir. Əgər belədirsə, onda hansı müttəfiqlikdən danışmaq olar".

Ekspert qeyd etdi ki, bu cür bəyanatları təkəcə Zatulin deyil, digərləri də parlamentdə dəfələrlə səsləndiriblər. Vahid Rusiya Partiyasına dəfələrlə Bakıdan müraciət olunmasına bax-

Azərbaycanlıların geri dönüşünə hazır olmalı

Kremlə bağlı media resursları Bakının Yekaterinburq hadisələrinə verdiyi sərt reaksiyaya görə iki təzyiq amili üzərində dayanıblar.

Birincisi, Kreml Azərbaycan kənd təsərrüfatı məhsullarının Rusiyaya ixracını dayandırmaqla bəslənir. İkincisi, Kreml Rusiyadakı azərbaycanlı miqrantlarla bağlı sərt qərarlar qəbul edə bilər. Görünən odur ki, Kremldə yeni heç nə kəşf etməyiblər, "ənənəvi" təzyiq alətlərini işə salmaq barədə düşünürlər. Bundan əvvəl bənzər təzyiqlərin digər ölkələrə də edildiyinin şahidi olmuşuq. Ona görə də Rusiyanın siyasətində dəyişən bir şey yoxdur.

"Səs" Media Qrupunun rəhbəri, politoloq Bəhruz Quliyev Bakı-xeber.com-a açıqlamasında bildirib ki, bütün bunlar Rusiyada azərbaycanlılara qarşı yönəlmiş sistemli prosesin göstəricisidir: "Son dövrlərdə Rusiyada, xüsusilə Yekaterinburqda baş verən hadisə nə sadəcə bir kriminal insident, nə də sıradan bir etnik qarşıdurmadır. Bu, Rusiya ərazisində yaşayan azərbaycanlılara qarşı yönəlmiş sistemli və təhlükəli tendensiyanın növbəti bariz nümunəsidir. Azərbaycan dövləti və cəmiyyəti buna susqun qalmamalı idi və qalmadı da. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan prinsiplə və milli maraqlara söykənən siyasət çərçivəsində bu məsələyə dərhal və adekvat reaksiya verildi. Bu fonda, Kremlə bağlı media resurslarının "Azərbaycan hakimiyyəti sakit dayanmalıydı" kimi mövqelər səsləndirməsi həm əsassız, həm də qəbul edilməzdir. Bu, faktiki olaraq Azərbaycanın suveren iradəsinə və vətəndaşının hüquqlarını müdafiə etməsinə qarşı yönəlmiş bir mesajdır. Azərbaycan xalqına təzyiq vasitəsi kimi kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracının dayandırılması və Rusiyadakı miqrantlarla bağlı sərt qərarların tətbiqi ilə hədələmək isə diplomatik etika və strateji tərəfdaşlıq prinsiplərinə ziddir. Rusiya-Azərbaycan münasibətləri bir neçə media qurumunun emosional və siyasi sifarişli çıxışlarının əsasında müəyyən olunmamalıdır. Əgər bu təhdidlər reallaşarsa, bu, ilk növbədə Rusiyanın özünün regiondakı maraqlarına zərbə vuracaq. Azərbaycan iqtisadi və diplomatik baxımdan kifayət qədər çevik və balanslı siyasət yürüdür. Azərbaycanın cavabı nə emosiya, nə də populizm idi - bu, milli məsuliyyət və dövlət ciddiliyyəti idi. Əlavə olaraq qeyd edim ki, Rusiyanın bu addımları ticarət-iqtisadi və diplomatik münasibətlərin zədələnməsinə gətirib çıxara bilər. Bu isə faktiki olaraq, ağır durumda olan Rusiyaya ciddi təsirini göstərəcək".

■ "Yeni Məsavat"

mayaraq, heç bir tədbir görülməyib: "Əgər həqiqətdən də Mariya Zaxarovanın söylədiyi kimi, Rusiya hakimiyyəti strateji müttəfiqlik münasibətlərinə qayıtmaq istəyirsə, birincisi bu münasibətlərə zidd addımlar atmamalıdır, özlərini normal müttəfiq kimi aparmalıdır və müstəqil dövlətlərə hörmətli yanaşmağı nəhayət öyrənməyə cəhd göstərməlidir. Bu addımlardan sonra Rusiya necə davranacaq? Mariya Zaxarovanın söylədiklərinə baxmayaraq, mən yenə də Rusiya hakimiyyətinin əvvəllər olduğu kimi susmaq xəttini seçəcəyini və hər şeyin öz-özünə aradan qalxacağını düşünəcəyini güman edirəm. Rusiya beynəlxalq hüquqa uyğun tələbləri demək olar ki, eşitməməzlikdən gəlir. Azərbaycanın etiraz addımlarından nəticə çıxardıb tələblərimizə

diqqətlə yanaşmaq əvəzinə Yekaterinburqda azərbaycanlılara qarşı vəhşiliklər törətdi. Çox güman ki, Rusiya yenə də eyni davranışı seçəcək, tələblərimizə susqunluqla yanaşacaq".

Bununla belə, A.Səmədovun fikrincə, nəzərə alsaq ki, Zaxarova təkəcə Rusiya XİN-in deyil, eyni zamanda hakimiyyətin mövqeyini ifadə edir tələblərimizin yerinə yetirilməsi görülməsini yaratmağa cəhdlər göstərməyi planlaşdırdıqlarını söyləmək mümkündür: "Lakin yaxşı olardı ki, real addımlar atsınlar və Azərbaycanın haqlı tələbləri yerinə yetirilsin. Yalnız bundan sonra münasibətlərimizin düzəlməsindən, yaranan problemlərin diplomatik vasitələrlə aradan qalxmasından söhbət gedə bilər".

■ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məsavat"

Rusiya Azərbaycanın şimalını “qurdalamağa” başladı

Kremlin fəaliyyətsizliyi fonunda diasporlarımızı susdurmaq, azərbaycanlıları qovmaq, bazarları almaq, hətta Balakən və Zaqatalanı “qaytarmaq” çağırışları səslənir - Bakıdan şillə kimi cavablar

Rusiya hakimiyyətinin fəaliyyətsizliyi fonunda bu ölkədə Azərbaycana qarşı hədyan dolu çağırışlar artır. Məsələn, Dövlət Dumasının Regional Siyasət Komitəsinin sədr müavini Mixail Matveyev iki ölkə arasında indiki durumu şərh edərkən bildirib:

“Heç bir açıqlamaya ehtiyac yoxdur, sadəcə olaraq, bütün ölkədə diasporları susdurmaq, heç bir bəyanat vermədən sıxışdırmaq lazımdır. Amma bunun üçün siyasi qərarın olacağına inanmaq çətindir”. “Tsargrad” telekanalının təsisçisi Konstantin Malofeyev də eyni mövqeni sərgiləyir. Miqrantlara xitabən o bildirir: “Bu gözəl, güclü və müstəqil Azərbaycanın vətəndaşlarının niyə Rusiyaya axın etməsi aydın deyil. Evə, Azərbaycana getmək vaxtıdır”. “Two Majors” Telegram kanalı isə bildirir ki, Azərbaycan rəhbərliyinin baş verənləri daha dərinəndərk etməsi üçün Moskvadakı “Food City” və “Avropa” ticarət mərkəzi və Voronejdəki Alekseyevski bazarı kimi tərəvəz anbarlarını indiki azərbaycanlı sahiblərdən almaq lazımdır. “Soloviev Live” telekanalının jurnalisti Sergey Mardan qeyd edir: “Süngülərlə dəstəklənməmiş mərhəmət asiyaillər tərəfindən qiymətləndirilmir. Xəzərdə gəmiçilik və neft hasilatının təhlükəsizliyi barədə düşünməyin vaxtıdır. Və eyni zamanda - Rusiya şəhərlərində məskunlaşan iki milyon azərbaycanlı tacirin öz evindəymiş kimi vergi verməsi haqqında. Yeri gəlmişkən, Bakı həmişə Rusiya şəhəri olub. Odessa kimi”. “Komsmolskaya Pravda”nın hərbi müxbiri, “Rus Tarantas” kanalının müəllifi Dmitri Steşin isə yazır: “Əgər Rusiya, sadəcə

cə olaraq, bütün Azərbaycan biznesini dondursa, eskalasiya prosesi məhdudlaşdırılacaq. Rusiya tez, son dərəcə sərt və qətiyyətli hərəkət etməlidir. Və münasibətlər dərhal yaxşılaşacaq”. Roman Antonovski müəllifi olduğu “Sını Monarxii” Telegram kanalında Azərbaycana qarşı həyasızcasına ərazi iddiaları irəli sürür: “Dağıstanlı qardaşlar Azərbaycan hakimiyyətinin rusofob davranışından qəzəblənərək yazırlar ki, Dağıstanın öz ata-baba torpaqlarını qaytarmaq şansımız var, bu, Azərbaycanın Balakən və Zaqatala rayonlarıdır”. “Zergulio” Telegram kanalının müəllifi Sergey Kolyasnikov bildirir: “Azərbaycan Yekaterinburqda etnik dəstə üzvlərinin həbsinə cavab olaraq rusiyalı sənəтчilərin çıxışına qadağa qoyub. Durmayın, Rusiyaya küsmək üçün “Sadovod” bazarını bağlayın”.

Bu kimi mövqələr indi Rusiya mediasında olduqca geniş yayılır və burada Kremlin xeyir-duası şübhə doğurmur. Əslində Rusiyaya xas hücum kampaniyasıdır. Azərbaycana qarşı təzyiq rıçaqlarının də məskunlaşan iki milyon azərbaycanlı tacirin öz evindəymiş kimi vergi verməsi haqqında. Yeri gəlmişkən, Bakı həmişə Rusiya şəhəri olub. Odessa kimi”. “Komsmolskaya Pravda”nın hərbi müxbiri, “Rus Tarantas” kanalının müəllifi Dmitri Steşin isə yazır: “Əgər Rusiya, sadəcə

Deputat Arzuxan Əlizadə “Yeni Müsavat”a qeyd edib ki, şimal qonşudan həmi-

şə təhdid var və bu gün də davam etməkdədir. Onun sözlərinə görə, Rusiya ənənəvi metodlardan istifadə etməyə başlayıb, bu da gözəniləndir. A.Əlizadə hesab edir ki, Zaqatala və Balakən bölgələrini yada salmaq, hətta bir müddət sonra digər regionlarımızı da xatırlatmaq Kremlin siyasətinə xarakterikdir. Ancaq deputat düşünür ki, bu çağırışların nəticəsi olacaq: “Rusiya əvvəlki deyil və köhnə metodların işləməsi mümkün görünmür. Azərbaycan xalqı həmrəydir və kənardan istənilən təhdidlərə qarşı bircə olmağı bacarır. Ona görə də Zaqatala və ya Balakənlə bağlı cəfəng çağırışların ayaq tutub yeriməsi mümkün deyil. Üstəlik, Rusiya özünü dünya ilə müharibə vəziyyətinə gətirərək elə bir bataqlığa salıb ki, hazırda aqoniyə halında görünməkdədir. Onun Azərbaycana qarşı son hərəkətləri də elə bu qəzəbdən, uğursuzluqdan qaynaqlanır. Əslində bu global savaşda Rusiyanın düşdüyü vəziyyət səbəbindən yalnız Türkiyə və Azərbaycan onun üçün nəfəslik rolunu oynayır. Amma belə görünür ki, Rusiya iştirak vəziyyətdədir və hirsindən artıq bizimlə də münasibətləri pozur. Bir ölkə rəsmiləri desə ki, “Rusiyanın dostu onun ordusudur”, bu dövlətin zəhniyyəti həmin fikirlə hər kəsə aydın olur”.

A.Əlizadə Rusiyanın SSRİ kimi çöküşə qədəm qoyduğu qənaətinə deyir: “Rusiya Azərbaycanla yaranmış hazırkı gərgin münasibətlərdə özü geri çəkilməlidir və çəkilecək. Çünki Rusi-

ya hüquq-mühafizə orqanlarının törətdiyi cinayət əməlləri ilə bu gərginlik başlanıb. Bizim tərəfimizdən Rusiyaya qarşı hər hansı qanunsuzluq, qonşuluq prinsiplərinə zidd addım atılmayıb. Necə ki, təyyarəmizi vurublar, hələ də bu məsələdə də tələblərimiz yerinə yetirilməyib, eləcə də Yekaterinburqda törədilən cinayətlə də əlaqədar Moskvadan gözləntilərimiz var. Rusiya hər iki hadisə ilə bağlı addım atmalıdır. Ona görə də gərginliyin səngiməsi üçün ya Kreml başçısı Putin özü geridönüş etməlidir, yaxud cənab Ərdəğan bu məsələdə vasitəçi rol oynaya bilər. Yox, əgər vəziyyət belə davam edəcəksə, o halda, ciddi bir zəifləmə ilə üz-üzə qalan Rusiyanın ziyanına olacaq. Azərbaycan qonşularla normal münasibətlərin tərəfdarıdır, əgər Rusiya geriye addım atmayacağısa, o zaman beş qat artığını görəcəkdir”.

Siyasi ekspert Oqtay Qasımov Rusiyanın Azərbaycanda hər zaman etnik münaqişələr yaratmaqla onu təzyiq altında saxlamağa çalışdığını vurğulayıb: “Bunu 90-cı illərdən də yaxşı xatırlayırdıq. Həm Ələkrəm Hümmbətovun əli ilə qondarma “Talış Muğan respublikası” yaratmaqla, həm şimalda “Sadval”ın vasitəsi, o cümlədən Zaqatala-Balakən regionunda “Meşə qardaşları” terror qrupu ilə Azərbaycana təzyiq göstərərək. Ancaq onların hamısı zərərsizləşdirilib və bu təhlükələr keçmişdə qalıb. Bu gün Rusiya növbəti cəhdləri edə bilər, amma nəticəsi olmayacaq. 44 günlük mühari-

Bakı ilə Moskva arasındakı “qara pişik” Londondur?

“Azərbaycan və Rusiyanın münasibətləri strateji müttəfiqlik xarakteri daşıyır”. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova deyib. “Xatırladım ki, münasibətlər strateji müttəfiqlik xarakteri daşıyır. Əlbəttə, bundan xoşu gəlməyən qüvvələr var”, - diplomat bildirib.

İngiltərə Rusiya ilə Azərbaycan arasında gərginliyi qızıqdırmağa, Türkiyəni bu hadisələrə cəlb etməyə çalışır.

Bunu isə “RIA Novosti”yə türkiyəli politoloq Engin Özer deyib.

“İstanbul sülh danışıqlarının tezliklə yekun mərhələyə qədəm qoyması ehtimalına görə xarici qüvvələr münasibətləri uzatmağa çalışır. 2022-ci ildə İstanbul razılaşmalarını pozaraq bu məsələdə ciddi uğur qazanan London rəhbərliyi yəqin ki, Bakı ilə Moskva arasında gərginliyi qızıqdırmaq və Türkiyəni bu prosesə cəlb etmək istəyəcək”, - o bildirib.

“Avropadakı qüvvələr Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri korrumpasiya etməyə çalışırlar”. Federasiya Şurasının Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin sədri Riqori Karasin Azərbaycanla-Rusiya arasında münasibətlərin gərginləşməsinin səbəbləri haqqında danışarkən belə deyib. Onun sözlərinə görə, “Avropada, o cümlədən Qafqazda bəzi qüvvələr Moskva ilə Bakı arasındakı münasibətləri pozmağa çalışırlar”. Onun sözlərinə görə, Moskva-İrəvan münasibətlərində baş verən gərginliklərdə də oxşar qüvvələr suçludur.

Karasin həmçinin bildirib ki, münasibətlərin gərginləşməsinə “təxribatlar ustası” Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski də qoşulub”.

Moskva Kiyevin Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri pozmaq və gərginlik yaratmaq cəhdlərini görür. Bunu isə Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov brifinqdə bildirib.

“Ukrayna Rusiya ilə Azərbaycan arasında yaranmış vəziyyətdə odun üstünə yağ tökəcək”, - deyə Peskov əlavə edib. Peskov onu da qeyd edib ki, Moskva Bakını təhdid etmir. “Rusiya Azərbaycanı heç vaxt təhdid etməyib və təhdid etmir”.

Qeyd edək ki, Yekaterinburq şəhərində Rusiya hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları tərəfindən iki nəfər etnik azərbaycanlının amansız qətlinə, onlarla azərbaycanlıya qarşı zorakılıq aktından sonra Bakı və Moskva arasında münasibətlər gərginləşib.

bədə sözügedən bölgələrdən insanlarımız döyüşdülər, şəhid, qazi oldular, ona görə də hazırda milli həmrəyliyimiz var”.

O.Qasımovun sözlərinə görə, Rusiyanın etibarsız tərəfdaş olduğu bir daha sübut edildi: “Son addımlar da Moskva bəyannaməsinə tamamilə ziddir. Biz çox çalışdıq ki, Rusiya ilə əlaqələr yaxşı olsun, sanksiyalara qoşulmadıq, amma onlar bunu dəyərləndirmədi, təyyarəmizi vurublar, soydaşlarımızı öldürdülər, agentura şəbəkəsi ilə üzərimizə gəldilər. Halbuki Moskva deklarasiyasında qeyd edilirdi ki, bir-birinə qarşı ideoloji təbliğat aparmayacaqlar. Amma son hadisələr də göstərdi ki, Rusiya “xalqlar həbsxanası”dır və bu dövlətin özündə birləşdirdiyi muxtar qurumlar, mahallar əslində işğal edilib, silah gücünə saxlanıb. Biz də bu iddiaları səsləndirə bilərik. Guya dağıstanlı qardaşlar bizim rayonları geri qaytaracaq, onda biz də deyə bilərik ki, Dərbənd tarixi Azərbaycan torpağıdır”.

Ekspertin fikrincə, Rusiyanı qəzəbləndirən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün

tam təmin etməsidir: “Moskva Paşinyana həddən artıq qəzəblidir ki, Qarabağı Azərbaycan ərazisi kimi tanıdı. Rusiya qəzəblidir ki, Azərbaycanın Türkiyə ilə strateji müttəfiqliyi, Şuşa Beyannaməsi var, Çinlə və bir sıra ölkələrlə strateji memorandumlar imzalayıb. Rusiya qəzəblidir ki, Zəngəzur dəhlizi onun nəzarətində olmaya bilər. Ona görə Rusiya ənənəvi metodlara əl atmaqdadır. Ancaq onun əvvəlki potensialı qalmayıb və Azərbaycanda “5-ci kolon” ki-fayət qədər sıradan çıxarılıb. Ən son təzyiq vasitəsi soydaşlarımızdır. Düşünmürəm ki, bu, nəticə verəcək. Azərbaycanın cavab tədbirləri artıq Moskvanı qəzəbləndirir. Yeni Rusiya narahatdır ki, Cənubi Qafqazda təsir imkanları tam əldən çıxa bilər. Sadəcə, anlamalıdırlar ki, bölgədə qalmaq üçün yeganə yol Azərbaycanla münasibətləri normal saxlamaqdır. Üstəlik, Rusiyanın əvvəllər agentura şəbəkəsi çox güclü idi, bu mövqələr də çox zəiflədilib, indi isə bu istiqamətdə addımlar daha da sərtləşdirilməlidir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“Ötən ilin dekabr ayının sonlarında AZAL-ın sərişin təyinatının Rusiya səmasında vurulmasından sonra Azərbaycan və Rusiya prezidentləri arasında iki dəfə telefon danışığı oldu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ikinci telefon danışığından sonra rəsmi Bakının Moskvadan haqlı gözləntilərini açıq şəkildə bəyan etdi və tələbində ısrarlı olduğunu göstərdi.

Bundan sonra Bakı-Moskva xəttində təmas olmadı. **Cənubi Qafqaz Tədqiqatlar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Fərhad Məmmədov** Ayna.az-a belə deyib. Politoloq deyib ki, ancaq mart ayında Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin kabinetində Belarus və Tacikistan liderləri birlikdə Azərbaycan Prezidentinə zəng etdilər və Moskvada keçiriləcək 9 may Qələbə Günü ilə bağlı tədbirə dəvət etdilər: “Bu dövr ərzində Rusiya tərəfindən Azərbaycana qarşı ikitərəfli addımlar atıldı. Birinci istiqamətdəki konstruktiv addımlar idi. Söhbət Azərbaycanın Ümummilli lideri Heydər Əliyev Moskvada heykəl qoyulması üçün yerin verilməsindən, Moskvanın və bütün Rusiyanın patriarxının Bakıya səfərindən, Rusiya Federasiya Şurası rəhbərinin Bakıya gəlişindən, xoş bəyanatlardan, iqtisadi münasibətlərin davam etməsindən gedir. Amma digər tərəfdən Rusiyadan kiberhücumlar edildi, Milli Məclisin deputatı Azər Badamovun Rusiyaya buraxılmaması hadisələri oldu. Azərbaycan tərəfi də bu istiqamətdə cavab addımlarını atdı.

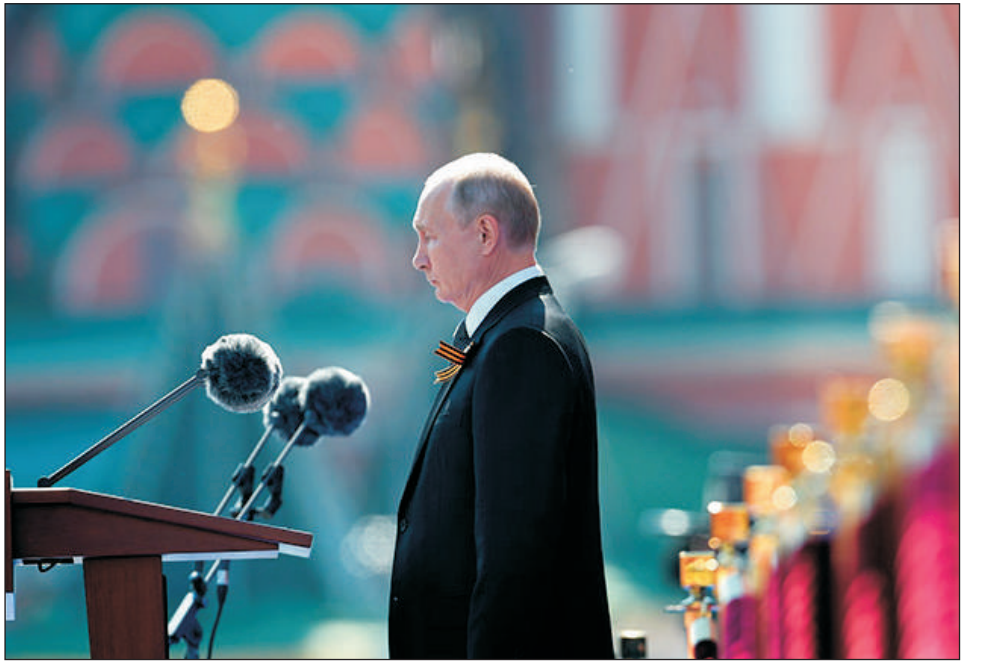
Konstruktiv addımlara konstruktiv şəkildə cavab verildi, rus rəsmiləri ölkəmizdə yüksək səviyyədə qəbul edildi. Rusiyanın qeyri-konstruktiv addımlarına cavab isə Bakıdakı “Rus evi”nin bağlanması, “Sputnik”in fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması ilə cavab verildi. Bakıda gözləntilər vardı ki, Rusiya konstruktiv dialoqda maraqlı olduğunu nümayiş etdirəcək, təyyarə qəzası ilə bağlı tələbləri yerinə yetirəcək. 9 maydan sonra isə iki ölkə arasında siyasi dialoqda durğunluq yarandı”.

F.Məmmədov deyib ki, bundan sonra da Azərbaycanın gözləntilərinin əksi baş verdi: “Hesab edirəm ki, Yekaterinburqdakı hadisə xüsusi şəkildə planlaşdırılmış hadisədir. Əvvəl bildirdilər ki, bu, Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin (FTX) əməliyyatıdır. Maraqlıdır, nə vaxtdan FTX 25 il bundan əvvəl törədilən cinayətlə məşğul olur? Daha sonra bildirildi ki, OMON, polis tərəfindən həyata keçirilib. Əslində isə bu, Rusiya tərəfindən planlaşdırılmış əməliyyatdır ki, bununla mesaj vermək istədilər”.

“Sizcə, Rusiya Azərbaycandan nə istəyir” sualına politoloq belə cavab verib: “Rusiyanın postsovet, xüsusilə də qonşu dövlətlərdən ümumi gözləntiləri var. Bu gözlənti-

Fərhad Məmmədovdan “Rusiya Azərbaycandan nə istəyir” sualına ilginclər cavablar

lər də ondan ibarətdir ki, həmin ölkələrin ərazilərindən Rusiya-ya qarşı istifadə olunmasın. Bu istəklərə Avropa İttifaqına qoşulmamaq, ittifaqla assosiativ müqavilənin imzalanmaması, NATO-ya üzvlüklə bağlı prosedur daxildir. Rusiya bu məsələlərdə özünə təhlükə görür. Prezident Vladimir Putin dəfələrlə deyib ki, Rusiya ilə xoş davranış üçün ölkələr müstəqil olmalıdır və öz ərazilərindən Rusiyaya qarşı istifadəyə imkan verməməlidir. Məlumdur ki, Azərbaycanın Avropa İttifaqına qoşulmaq niyyəti yoxdur və bunda bizim öz səbəblərimiz var. Azərbaycanın NATO üzvü olmaq planı da yoxdur. Biz NATO üzvü olan qardaş Türkiyə ilə təhlükəsizliklə bağlı Şuşa Bəyannaməsi imzalamışıq. Həmçinin Azərbaycan NATO-nu Xəzər hövzəsinə dəvət etmir. Bunları ona görə deyirik ki, biz Rusiyanın öz qonşularından olan gözləntilərinə cavab veririk. Bilirsiniz, bütün böyük dövlətlər belə davranır. Məsələn, Meksika Çinlə hərbi ittifaq qura bilər? Buna ABŞ-ın reaksiyasını təsəvvür etmək olar. Yeni bütün böyük dövlət-

lərin qonşularından gözləntisi var ki, biz Rusiyanın gözləntilərinə cavab veririk. Müstəqil siyasət həyata keçiririk, ərazimizdən Rusiyaya qarşı istifadəyə imkan tanımırıq. Məsələ burasındadır ki, Moskvada üçün ən proqnozlaşdırılan ölkə məhz Azərbaycandır. Dünya

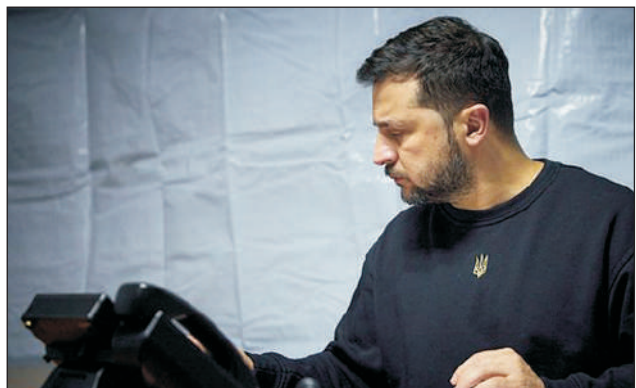
sisteminə baxışda belə Moskvada Bakının baxışında üst-üstə düşən məqamlar daha çoxdur, nəinki fikir ayrılığı var. Ola bilər ki, Rusiya Bakının Ukrayna ilə bağlı mövqeyini bəyənmir. Amma bu mövqə Rusiya üçün sürpriz sayılır. Azərbaycan ərazi bütövlüyü

prinsipinə sadıqdır. Ona görə də Yekaterinburqdakı hadisə müəmmalıdır. Azərbaycan Rusiyanın gözləntilərinə qarşı hansısa addım atmayıb ki, Moskvada təzyiq mexanizmlərini işə salır, mesajlar verir”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Zelenskini Bakıya zənginə görə hədəf aldılar

Federasiya Şurasının Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin sədri Qriqori Karasin niyə Ukrayna prezidentini “təxribatlar ustası” adlandırdı?

“Avropadakı qüvvələr Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri korlamağa çalışırlar”. Federasiya Şurasının Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin sədri Qriqori Karasin Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlərin gərginləşməsinin səbəbləri haqda danışarkən belə deyib. Onun sözlərinə görə, “Avropada, o cümlədən Qafqazda bəzi qüvvələr Moskvaya ilə Bakı arasındakı münasibətləri dağıtmağa çalışırlar”.

Onun fikrincə, Moskvada İrəvan münasibətlərində baş verən gərginliklərdə də oxşar qüvvələr suçludur.

Karasin həmçinin bildirib ki, münasibətlərin gərginləşməsinə “təxribatlar ustası” Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski də qoşulub.

“Biz sağlam yanaşmalara və bütün bu vəziyyəti konstruktiv şəkildə həll etmək üçün hər cür imkan malik olduğumuza ümid etməliyik. Nifrəti qızıdırmağa ehtiyac yoxdur. Biz buna imkan verməməliyik”, - o deyib.

“Moskva Kiyevin Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri pozmaq və gərginlik yaratmaq cəhdlərini görür”. Bunu isə Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov briinqdə bildirib.

“Ukrayna Rusiya ilə Azərbaycan arasında yaranmış vəziyyətdə odun üstünə yağ tökəcək”, - deyən Peskov əlavə edib. Peskov onu da qeyd edib ki, Moskvada Bakını təhdid etmir: “Rusiya Azərbaycanı heç vaxt təhdid etməyib və təhdid etmir”.

Bəllidir ki, iki gün əvvəl Ukraynanın dövlət başçısı Prezident İlham Əliyevə zəng edib. Zelenski Rusiyanın Yekaterinburq şəhərində azərbaycanlılara qarşı hücumlarda həmvətənlilərimizin qətlə yetirilməsi ilə bağlı Ukrayna ictimaiyyətinin başsağlığını çatdırıb. Dövlətimizin başçısı başsağlığına görə minnətdarlığını bildirib. Aydın ki, bu zəng Moskvanın narazılığına səbəb olub və Zelenski bu səbəbdən hədəf seçilib.

O cümlədən “Avropadakı qüvvələr” dedikdə də Rusiyanın Avropa Birliyi nəzərdə tutduğuna şübhə yeri qalmır.

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, son 1 həftədə Rusiya və Azərbaycan arasındakı münasibətlərdə yaranmış eskalasiyanın səbəbkarlarını kənardan axtarmaq Rusiyanın hər zamankı xüsusiyyətidir: “Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin korlanmasında maraqlı olan qüvvələrin mövcudluğunu inkar etmirik. Amma bu o demək deyil ki, yaratdığın problemin məsuliyyətini Avropa İttifaqı ölkələrinin, yaxud böyük Britaniyanın üzərinə qoyasan. Yekaterinburqda vəhşicəsinə əməliyyatı xarici qüvvələr həyata keçirmişdi? Həbs edərkən soydaşlarımızı onlar döyüb öldürmüşdürlər? Yaxud hadisələrdən dərhal sonra Rusiyanın digər federal subyektlərində oxşar hadisələri də Qərbin xüsusi xidmət orqanları etmişdi? Yeni Rusiya tərəfinin verdiyi açıqlamalar və bəyanatlar çox məntiqsiz və gülüncdür. Rusiyanın olaylara bu şəkildə yanaşması ilk dəfə deyil. Ümumiyyətlə, müxtəlif illərdə baş verən hadisələr olub ki, günahkar açıq aşkar özü olduğu halda, hər hansı üzrə və etiraf görməmişik. Belə çıxır ki, Rusiya üçün hətta səhvini belə etiraf etmək imkansızdır. Amma gördüyü işləri başqalarının üzərinə yıxmaq təcürbəsi isə böyükdür. Tutaq ki, Qərbdə iki ölkə arasında münasibətlərin

korlanmasında maraqlı olan qüvvələr var. O zaman həmin ölkələrin bu istəklərini həyata keçirməkdə vasitəçi olan da sənə. Yaxud hadisələrdən sonra Ukrayna prezidentinin Azərbaycan prezidentinə zəng etməsinə də Rusiyadan verilən reaksiya gülüncdür. Ukrayna Avropanın ən böyük dövlətlərindən biridir. Azərbaycanla hər zaman yaxşı münasibətləri olub, Azərbaycanın Ukraynanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını hər platformada dəfələrlə bəyan edib. Belə bir münasibət olduğu ölkənin prezidentinin zəng edib başsağlığı verməsi, fikir mübadiləsi aparması çox təbii və Ukrayna prezidentinə bu diqqət üçün təşəkkür etmək lazımdır. Rusiyanın buna münasibət bildirməsi isə ümumiyyətlə yersizdir”.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə deyib ki, Rusiya Azərbaycanla münasibətlərin bərpasını istəyirsə, Qərbi günahlandırmaqdan əl çəkərək, törətdiyi əməllərə nəzər yetirməlidir: “Əks təqdirdə, qeyri-müttəfiq, qeyri-dost xarakteri daşıyan bu əməllər iki ölkə arasında münasibətləri geri dönüşü olmayan bir macraya sala bilər. Bunun qarşısının alınması, Cənubi Qafqazda sülhün, sabitliyin qorunması, Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin bərpası üçün ilk növbədə hadisələrin kökünü, əsas səbəbi olan təyyarə “qəzası”nın qəza olmadığı, bilərəkdən, yaxud bilməyərəkden (PUA hücumunu dəf edərkən

NATO-nun baş katibi Lavrovu ağzından “vurdu”

NATO-nun baş katibi Mark Rutte Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovu alyansın gözlənilən “dağılması” ilə bağlı son açıqlamasına görə tənqid edib. **AYNA.AZ** xəbər verir ki, bu barədə Rutte “Fox News”-ə müsahibəsində qeyd edib.

Baş katib əvvəlcə Donald Trampı və onun administrasiyasını NATO-nun müdafiə xərclərinin artırılması ilə bağlı “böyük xarici siyasət qələbəsi” münasibətilə təbrik edib.

“Lavrov, deyərsən, İsa Məsihin doğulduğu gündən Rusiyanın xarici işlər naziri olub? Və o vaxtdan bəri onun ağzından faydalı heç nə çıxmayıb. Ona görə də biz cənab Lavrovu çox diqqət yetirmirik”, - deyən Rutte əlavə edib.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova NATO-nun baş katibi Mark Ruttenin bəyanatını şərh edib: “Sergey Lavrovun bu qədər il işləməsi əbəsdə deyildi, çünki o, NATO-nun baş katibinə İsa Məsihi xatırladı”, - Zaxarova Telegram kanalında yazıb.

Qeyd edək ki, iyunun 30-da Lavrov silahlanma yarışını nəticəsində Rusiyada rejimin çökəcəyini proqnozlaşdıraraq Polşanın xarici işlər naziri Radoslav Sikorskinin sözlərinə münasibət bildirib: “NATO ölkələrinin büdcəsinin fəlakətli artması, fikrimcə, bu təşkilatın dağılmasına gətirib çıxaracaq”.

Xatırladaq ki, ötən həftə Haaqada keçirilən sammitdə NATO ölkələrinin liderləri müdafiəyə ÜDM-in 5%-i həcmində rekord məbləğdə xərclənməni təsdiqləyiblər. Həmçinin yekun bəyannamədə Rusiya Avroatlantik təhlükəsizliyə uzunmüddətli ciddi təhdid sayılıb.

səhvən) törədilən cinayətin məsuliyyətinin üstlənilməsi, azərbaycanlılara qarşı zorakı davranışların durdurulması, mediada nifrət nitqinə son verilməsi və

bütün bunlar üçün qarşılıqlı məsləhətləşmələrin keçirilməsi vacibdir”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

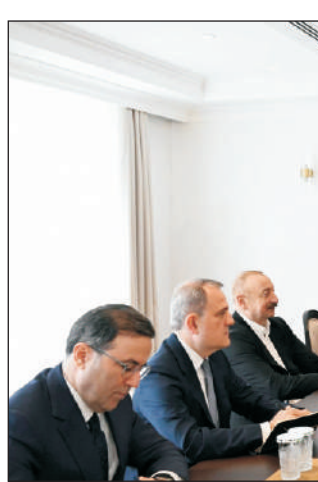
Bu gün Xankəndidə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv ölkələrin XVII Zirvə görüşü başlayır. “Davamlı və iqlimə dayanıqlı gələcək üçün İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının yeni baxışı” mövzusunda baş tutan toplantıda iqlim dəyişiklikləri, ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, nəqliyyat marşrutları və təşkilatda nəzərdə tutulan islahatlar müzakirə olunacaq.

2023-cü ilin 19-20 sentyabrında 23 saatdan az müddətdə həyata keçirilən lokal xarakterli antiterror əməliyyatı ilə erməni işğalçılarından təmizlənən tarixi şəhərimiz o yandan bu yana ilk belə böyük beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi edəcək. Bu da tədbirin Azərbaycan üçün önəmini birə on qat artırır.

Zirvə görüşündə Türkmənistanı Nazirlər Kabineti Sədrinin müavini, xarici işlər naziri Rəşid Mərdov təmsil edir.

Əfqanıstanın xarici işlər nazirinin müavini Mohaməd Naim Vardak da ölkəmizə gəlib.

Nigeriya Federativ Respublikasının büdcə və iqtisadi planlama naziri Abubakar Atiku Baqudunu gətirən təyyarə iyulun 3-də Füzuli rayonuna enib.

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev, Qırğızıstan Prezidenti Sadır Japarov, Pakistanın baş naziri Şəhbaz Şərif, Şimali Kipr Türk Respublikasının Prezidenti Ersin Tatar da artıq Qarabağdadır.

Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Xankəndinə bu gün gələcəyi artıq dəqiqdir. İran İslam Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkiyanın da ECO-nun Zirvə görüşündə iştirakı gözlənilir.

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının digər üzvləri - Qazaxıstan və Tacikistanı toplantıda kimin təmsil edəcəyi tam dəqiqləşməyib.

Milli Məclisin üzvü Günay Ağamalı bu hadisənin həm simvolik, həm də strateji əhəmiyyətini vurğulayıb: “İƏT-in 17-ci Zirvə Sammitinin Xankəndi şəhərində keçirilməsi Azərbaycanın regiondakı siyasi və iqtisadi gücünü bir daha təsdiq edir. Bu, eyni zamanda Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində sürətli bərpa və inkişaf proseslərinin uğurla həyata keçirildiyini və həmin ərazilərin sülh, inkişaf və əməkdaşlıq mərkəzinə çevrildiyini göstərir. Sammitin keçirilməsi İƏT-ə üzv dövlətlərin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və dövlət suverenliyinə verdiyi dəstəyin açıq və qəti ifadəsidir. Bu həm də Azərbaycanın İƏT çərçivəsindəki fəallığını və təşkilatın regional və beynəlxalq sahələrdəki təsirini daha da artıracaq”.

Millət vəkili Elman Nəsirovun sözlərinə görə, bu tədbirin Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində yaşanan siyasi, diplomatik böhran fonunda keçirilməsinin də mənə və çəkisi böyükdür: “Rusiyada

Regionun diqqəti

Xankəndidə

Azadlığından sonra tarixi şəhərimizdə bir neçə ölkə prezidentinin iştirakı ilə İƏT-in Zirvə toplantısı keçirilir

dövlətlərə mesaj verilir ki, Azərbaycan tək deyil, biz Azərbaycanın yanındaıq, eyni zamanda Xankəndi, Qarabağ, Şərqi Zəngəzur Azərbaycandır. Biz eyni zamanda Qərbi Zəngəzura qayıdacağıq. Bu qayıdış tankla, topla yox, avtomobilə, dinc şəkildə olacaq. Bizim işimiz haqq işidir. Azərbaycan bu gün bütün

tün dünyada müdrik lider, mahir diplomat və müzəffər Ali Baş Komandan kimi qəbul olunur”.

Azərbaycan parlamentinin daha bir üzvü Hikmət Babaoğlu bu təşkilatın roluna və Azərbaycan üçün əhəmiyyətinə toxunub: “İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı müsəlman dövlətlərini birləşdirən çox mühüm bir təşkilatdır. Bu təşkilat çərçivəsində müxtəlif alt strukturlar vasitəsilə İslam dünyasının mədəni, iqtisadi, humanitar və sosial sahələrdə inkişafına dəstək verilir. İƏT Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü hər zaman dəstəkləyib və işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda keçirilən bu cür mühüm tədbirlər, təşkilatın Azərbaycanın yanında olduğunu bir daha nümayiş etdirir. Bu, eyni zamanda İƏT-in dünya nizamında artan rolunu və perspektivlərini göstərir”.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov isə söyləyib ki, Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrlə əməkdaşlığı daha da dərinləş-

dirir: “İƏT-də Azərbaycanın strateji əməkdaşlıq etdiyi ölkələr var. Həmin ölkələrlə əməkdaşlığın daha da dərinləşməsi Azərbaycanın xarici siyasətində prioritet məsələdir. Bu baxımdan Xankəndidə keçirilən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının sammiti bir yandan da təşkilata üzv dövlətlər arasında əlaqələrin dərinləşməsinə, iqtisadi əlaqələrin, eləcə də strateji əməkdaşlıq münasibətlərinin daha da genişlənməsinə xidmət edəcək. Bu, bütövlükdə təşkilata üzv ölkələr arasında əməkdaşlığın güclənməsi üçün imkandır. Bu kontekstdən Azərbaycan beynəlxalq tədbirlərə mütəmadi olaraq ev sahibliyi edir. İƏT sammitinin Azərbaycanda keçirilməsi bütövlükdə təşkilatın işinə töhfə verməklə yanaşı, ölkələr arasında münasibətlərin dərinləşməsinə xidmət edir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

müəyyən şovinist qüvvələr Azərbaycana təzyiq yolunu seçiblər. Qoy görsünlər ki, Azərbaycanın yanında NATO-da ikinci güc mərkəzi olan Türkiyə, müsəlman dünyasının yeganə nüvə silahına sahib dövləti Pakistan var. Qoy görsünlər ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının əsas üzvlərindən biri olan Özbəkistan Prezidenti Xankəndidəki tədbirdə iştirak edir. Qoy görsünlər ki,

Azərbaycan-İran münasibətləri artıq keyfiyyətə yəni mərhələyə qədəm qoyur. İsrail-İran müharibəsi fonunda da rəsmi Tehran gördü ki, Azərbaycan nə qədər düşünülmüş böyük siyasət həyata keçirir. Biz adətən belə tədbirlərin Bakıda keçirilməsinə şahidlik etmişik. İndi isə Xankəndidə - Qarabağın mərkəzində tədbir keçirilir. Bununla da bizi istəyən və qarşı çıxan

dünyaya sülh, əmin-amanlıq mesajları verir, birgəyaxayış mədəniyyəti nümayiş etdirir. Eyni zamanda Azərbaycan soydaşlarımızın pozulmuş hüquqlarının keşiyindədir. Bu hüquqları kiçilməyən pozmasından asılı olmayaraq, Azərbaycanın prinsiplial mövqeyi var. Bu siyasətin də başında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev dayanır. O lider ki, bü-

Altdan işləyən virus

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Allaha şükür, Operativ Qərargahın pandemiya karantin qərarlarını 5 ildir uzatmasına elmi təsdiq gəldi. Səhiyyə Nazirliyinin eksperti Təyyar müəllim öz etmişdir ki, hazırda zəhmətkeşlərimiz arasında geniş yayılan boğaz ağrısı, burun suyunun ifrazı, oynaq və əzələ ağrılarını COVID-19 virusunun "Omikron" variantının bəzi altnövləri törədir.

Gör nə qədər dəqiqliklə bilir - altnövcən! Bu özü də virusun necə təhlükəli olduğunu göstərir. Altdan-altdan işləyir yaramaz. Hətta aramız müəyyən qədər düzəlməyə doğru getməsəydi, bu Omikronu Makronun təşkil etdiyini fikirləşmək olardı. Əks halda, adı niyə Omikron olsun? Daşdan keçən arqumentdir. Ancaq Rusiyadan gələn soyuq hava kütlələrinin rolu üzərində dayanmaq hazırda daha məqsədəuyğundur (öz aramızdır, bu iyrənc "məqsədəuyğun" sözünü hansı filoloq icad edibse onun dilinə gicikən sürtmək lazımdır).

Bəli. Kovid heç yana getməyib. Gizli şəkildə aramızda yaşayır. Hələ bu altnövlərin də altnövləri aşkar ediləcək. Təbiət bizdən dayanmadan qisas alır. Bunun örnəyi Binəqədi şossesinde müşahidə olunmaqdadır.

Orada yolu 3 aydır qazıb-töküblər, camaat itin zülmünü çəkir. Artıq Binəqədi qəsəbəsinə şəhərə gəlmək Bakıdan Batumiyə getmək qədər çəkir. Həmin şosse sovetin vaxtından var, lakin heç belə problemləri çıxmırdı. Bir ara yağış yağanda orada çoxlu su toplanırdı, hətta camaat rezin qayıqlarda üzürdü. Qazdılar, guya kanalizasiya xətləri, yağış kollektorları düzəldilər, ancaq bu təmirin ömrü qısa çəkdi. İndiki təmir nə qədər çəkəcək, ümumiyyətlə, bitəcəkmi, bilən yoxdur. Yolum problemini də xalqa açıqlamırlar.

Əlbəttə, yolun əsas problemi korrupsiyadır. Lakin konkret həmin şossedəki vəziyyətlə bağlı mənim şəxsi versiyam var. Yeterincə elmidir və keçmiş fiziki-coğrafi xəritələri araşdırdandan sonra bu qərara gəlmişəm.

Orada yolun hər iki tərəfi bataqlıq ərazilər idi. Dərə olduğu üçün qunt suları yığılırdı. Və həmin yeraltı suların çoxu Böyük Şor gölünə axırdı. 20-25 il qabaq Böyük Şor gölünün Binəqədi şossesine tərəf olan onlarla hektarlıq ərazisi quruduldu. Orada anbarlar, cürbəcür təsərrüfat tikintiləri yaradıldı, şossenin qıraqlarında isə hətta evlər və şadlıq sarayları tikildilər. Nəticədə yeraltı sular artıq gölə axa bilmir, şossenin altında toplanır və vaxtaşırı yolu dağdır.

Təbiətə belə kortəbii, süni müdaxilənin axırı bu cür olmalıydı. Necə ki, məsələn, Yasamalın yuxarısında möhtəşəm təbiət abidəsi olan Qanlıgölün qurudulması qunt sularının başqa yerə axmasına və Badamdar, 20-ci sahə istiqamətində görünməmiş sürüşmələrə səbəb olmaqdadır.

Ümumiyyətlə, şəhərin içindəki gölü qurutmaq ancaq bizim şəhərə başçılıq etmiş Hacıbala kimisinin ağına gələ bilərdi. Bütün dünyada xalqlar çalışır şəhərinin içində hansısa su axsın, ya göl olsun, şəhərin havasına həmin sular yüngüllük, təmizlik gətirsin. Ta o göllərdən turizm məqsədilə istifadəni heç yazmıram. Bizdə isə hazır gölü qurudub ərazisini dələduz tikinti şirkətlərinə satdılar. Sovet vaxtı içində toplanan çirkəbi təmizləmək, paytaxta bir gözəllik bəxş etmək yerinə gölün özünü "təmizlədilər".

Sözləşir, Böyük Şorun təmizlənməsi, ətrafında parklar, bulvar salınması, istirahət obyektinə çevrilməsi projesi də nədənsə yarımçıq qaldı. Yəqin Binəqədi şossesindeki qazıntının nəticəsini gözləyirlər. Axı bizdə hər qazıntının altqazıntı növləri də olur. Yuxarıda yazdığım virus kimi, qazıntılar da balalayır.

Macaristan Ermənistan üçün Avropa Sülh Fondundan əlavə vəsaitin ayrılmasını bloklayır. Bu barədə İrəvanda keçirilən mətbuat konfransında Ermənistan üçün Avropa Sülh Fondundan əlavə vəsait ayrılmasına veto qoyulması ilə bağlı xəbərlərin həqiqət olub-olmadığı sualını cavablandıran Avropa İttifaqının Xarici Siyasət və Təhlükəsizlik Siyasəti üzrə ali nümayəndəsi, Avropa Komissiyası prezidentinin müavini Kaya Kallas bildirib.

Qeyd edib ki, Avropa İttifaqı 27 suveren dövlətdən ibarətdir, hər bir ölkənin öz mövqeyi var və qərarlar konsensus əsasında qəbul olunur.

"Məsələnin həllini tapmağa çalışırıq. Bəli, hələlik qərar yoxdur, amma həll yolu axtarıq", - deyər K.Kallas bildirib. Kaya Kallasın təşəbbüsü ilə təklif olunan yardım Avropa Sülh Fondu vasitəsilə Ermənistan qeyri-döyüş müdafiə imkanlarının gücləndirilməsinə yönəlib. Yada salaq ki, Ermənistan Aİ-dən 10 milyon avro ilk hərbi yardımını alıb. Həmin vəsait növbəti iki il yarım ərzində bir batalyonluq hərbi hissə üçün səhra hospitalının və yardımçı obyektlərin quraşdırılmasına xərclənməlidir.

Macarıstan həmin vəsaitin ayrılmasını aylarla bloklayıb, Azərbaycanın da proqrama daxil edilməsini tələb edir və bunu vəziyyətdən çıxış yolu adlandırır. Qeyd edir ki, Azərbaycanın əraziləri otuz ilə yaxın işğal altında olub. Çox sayda Azərbaycan yaşayış məntəqəsi erməni işğalçıları tərəfindən talan edilib. Ermənistan isə belə hallar olmayıb. Ermənistan ərazilərinin minalardan təmizlənməsinə böyük vəsait xərclənməsinə ehtiyac yoxdur, Azərbaycan isə buna məcburdur. Ermənistanın Azərbaycana qarşı cinayətlərinin siyahısını davam etdirmək olar. Amma bunların heç birinə görə Ermənistan böyük dövlətlər tərəfindən qınanmayıb. Əksinə, indi ona yardım, o cümlədən hərbi yardım göstərmək istəyirlər. Macarıstan isə ədalətli davranaraq buna qarşı çıxır. Kallas son açıqlamasında "məsələnin həllinə çalışırıq" desə də, Macarıstanın Azərbaycanla bağlı haqlı tələbi barədə heç nə deməyib.

Avropa Sülh Fondu Aİ büdcəsi hesabına maliyyələşdirilir. Fond 2021-ci ildə yaradılıb və 2027-ci ilədək fəaliyyət göstərməsi nəzərdə tutulub. Onun hazırkı büdcəsi 17 milyard avrodur. Niyə Bakıya yardım verilmir ki, Macarıstan bloku götürsün?

İrəvan Sülh Fondundan 10 milyon ala bilmir

Macarıstanın Bakı şərti qəbul olun(ma)sa...

Yeni Azərbaycan Partiyasının deputatı Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Avropa İttifaqı indiyə qədər də müxtəlif layihələr və proqramlar adı altında Ermənistan maliyyə yardımları edib. Ermənistan milyonlarla avro maliyyə vəsaiti ayrılısa da, ölkədə hökumət tərəfindən sosial və humanitar məsələlərlə bağlı hər hansı bir real layihənin həyata keçirilməsi müşahidə edilməyib: "Ən azından əhalinin sosial durumunun ağır olması da bunu təsdiqləyir. Bütün bunlar məsələdə siyasi maraqların olmasını göstərir.

Layihənin adından da göründüyü kimi, Avropa İttifaqı Şurası Avropa Sülh Fondu çərçivəsində Ermənistanın "müdafiə qabiliyyətinin artırılması" adı altında əslində Ermənistan ordusunun gücləndirilməsi, təminatı üçün 10 milyon avro yardım göstərilməsinə qərar verib. Ermənistanla Azərbaycan arasında yekun sülh müqaviləsi hələ də imzalanmayıb və Ermənistanda revanş əhvalı hələ də qalır. Belə olduğu halda, Ermənistan ordusu üçün 10 milyon avro yardım ayrılması qətiyyəti düzgün deyil və sülhə xidmət etmir. Dost Macarıstan dövləti də haqlı olaraq və bu məntiqdən çıxış edərək Avropa Sülh Fondunun ayırdığı həmin 10 milyon avronun Ermənistanla verilməsinə mane olur. Macarıstan dəfələrlə haqlı olaraq bəyan edib ki, Avropa Sülh Fondunun bu qərarı Ermənistanda revanşizm meyillərinin güclənməsinə, bu ölkənin yenidən təcavüzkar siyasət həyata keçirməsinə təkan verə bilər.

A.Hüseynov qeyd etdi ki, Avropa Birliyi qərar qəbul edəndə konsensus əsasında qəbul edir. Yəni orada tam razılıq olmadan qərarların qəbul olunması məsələsi mümkün olmur: "Ona görə də Macarıstan əgər Ermənistanla bağlı məsələdə AB-nin istəyinə "hə" deməyə, bu yardımın birbaşa AB adından edilməsi mümkün deyil. Avropa Birliyi Macarıstanın şərtini qəbul etməlidir".

Ədalət Partiyasının sədri Mütəllib Rəhimli isə bildirdi ki, Avropa İttifaqının ikili siyasəti yeni deyil. Ya-

Azərbaycan da Aİ-nin bu addımını heç bir halda ədalətli yanaşma kimi qiymətləndirmir və dövlət rəsmiləri də bu barədə öz mövqelərini ifadə ediblər".

Deputat hesab edir ki, Avropa Sülh Fondu bölgədə sülhə dəstək vermək istəyirsə, sülhə qarşı olan, sülh müqaviləsi imzalamıdan yayınan Ermənistan deyil, sülhün tərəfdarı olan Azərbaycana maliyyə ayırmalıdır: "Avropa Sülh Fondu ona görə Azərbaycana deyil, Ermənistanla yardım ayırır ki, Ermənistan güclənsin. Öz ələmlərində düşünür ki, bu cür yollarla Ermənistan ordusunu gücləndirib. Azərbaycan Ordusu səviyyəsinə qaldıra bilərlər. Ancaq yanılırlar. Azərbaycan Ordusu Avropa Sülh Fondunun yardımı olmadan gəlib indiki güclü səviyyəyə çatıb və inkişaf etməkdə davam edir. Azərbaycan öz ordusunun təminatını öz imkanları ilə həyata keçirir. Azərbaycana yardım ayırmamaqla bizim ordunun güclənməsinin qarşısını almaq mümkün deyil".

A.Hüseynov qeyd etdi ki, Avropa Birliyi qərar qəbul edəndə konsensus əsasında qəbul edir. Yəni orada tam razılıq olmadan qərarların qəbul olunması məsələsi mümkün olmur: "Ona görə də Macarıstan əgər Ermənistanla bağlı məsələdə AB-nin istəyinə "hə" deməyə, bu yardımın birbaşa AB adından edilməsi mümkün deyil. Avropa Birliyi Macarıstanın şərtini qəbul etməlidir".

Ədalət Partiyasının sədri Mütəllib Rəhimli isə bildirdi ki, Avropa İttifaqının ikili siyasəti yeni deyil. Ya-

randığı vaxtdan dövlətlərə münasibətdə "özününkülər" və "özgeninkilər" bölgüsü həyata keçirirlər: "Bu da ona gətirib çıxarır ki, Avropa İttifaqı digərlərinə münasibətdə ədalət prinsipini qoruyub saxlaya bilməyib və üstəlik, xristian birliyinə cəvrlilib. İqtisadi və sosial baxımdan Türkiyədən çox zəif olan ölkələr Avropa Birliyinə qəbul edilsələr də, Türkiyəyə hələ də ögəy münasibət davam etməkdədir. Azərbaycan və Ermənistan münasibətdə də hər zaman işğalçı ölkənin yanında olublar. Torpaqlarımızı işğal edən Ermənistanla qarşı nəinki basqı göstərilməyib, üstəlik, ona hər zaman maddi və mənəvi köməklik edilib. Bundan da ruhlanan Ermənistan ərazilərimizi 30 ildən artıq işğal altında saxlayıb.

Avropa İttifaqı sanki mü səlman ölkələrinə ədalətsiz mövqe tutmağı özünün bir prinsipinə çevirib. Onlar istəmir ki, Azərbaycan müstəqil ölkə kimi inkişaf etsin. Ona görə də heç bir halda ölkəmizə maliyyə yardımları etmirlər. Faktlara nəzər salsaq görürük ki, Ermənistan və Gürcüstana hər il təhsilə ayırdıqları vəsait Azərbaycanla nəzərdə tutduqları vəsaitdən 5-10 dəfə çox olur. Bu proqramı da Avropa Birliyi maliyyələşdirir".

M.Rəhimlinin sözlərinə görə, bütün bunları nəzərə alsaq deyərək bilirik ki, Avropa İttifaqı Azərbaycana vəsait ayrılmasını deyərək birtərəfli və haqsız prinsipini dəyişməyəcək: "Avropa Sülh Fondundan Ermənistanla düşən vəsaiti başqa adlarla altda bu ölkəyə verəcəklər".

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Trampin sensasion Zəngəzur dəhlizi planı

ABŞ biznesinin iştirakı ilə koridorun açılması reallaşa bilər; Karnegi Fondu iddia edir ki, Ağ Ev administrasiyası artıq Ermənistan və Azərbaycana öz planını təklif edib - təfərrüat

“Cənubi Qafqazda həll olunmamış əsas problem nəzəri olaraq Asiyayı Avropa ilə birləşdirməli olan nəqliyyat kommunikasiyalarının taleyidir. Gürcüstandan başqa, bu marşrutların bəziləri Ermənistandan da keçə bilər, Türkiyəni Azərbaycanla, daha sonra isə Ankaranın xüsusi marağı olan Mərkəzi Asiya ilə birləşdirə bilər”.

“Yeni Müsavat” yazır ki, bu barədə Karnegi Fondunun məlumatında bildirilib. Karnegi Fondunun məqaləsində qeyd edilib ki, Ermənistan üçün bu layihədə iştirak son dərəcə vacibdir. Onun Türkiyə və Azərbaycanla sərhədləri 1990-cı illərdə Birinci Qarabağ müharibəsi başlayandan bəri bağlı qalıb. Bu, faktiki olaraq ölkəni regiondakı bütün böyük nəqliyyat və enerji layihələrinin kənarında qoyub.

“İrəvan ilk növbədə sərhədlərini açmaqla təcrid vəziyyətindən qismən də olsa çıxmağa çalışır. Artıq bir neçə ildir ki, o, “Sülh yollarının kəsişməsi” adlı təşəbbüs irəli sürür, tarixən Ermənistan ərazisindən keçmiş bütün nəqliyyat marşrutlarının bərpasını və istifadəsini təklif edir. Bakı təkid edir ki, kommunikasiyaların bərpası Azərbaycanı onun Ermənistanın cənubunda yerləşən anklavı olan Naxçıvanla birləşdirəcək cənub yolunun açılmasından başlamalıdır. Bu layihə Bakının təşəbbüsü ilə İkinci Qarabağ müharibəsinin başa çatması ilə bağlı üçtərəfli bəyanata daxil edilib. Moskvanın vasitəçiliyi ilə imzalanmış yuxarıda adıçəkilən sənəd marşrutun gələcək idarə olunmasında Rusiyanın iştirakını nəzərdə tuturdu. Amma bu gün İrəvan bu sxemə etiraz edir və təkid edir ki, gömrük rüsumlarından, pasport nəzarətindən tutmuş təhlükəsizlik məsələlərinə qədər bütün aspektlərə özü nəzarət edəcək. Bakı cavab verir ki, taleyi sual altında ola biləcək nəqliyyat layihəsinə sərmayə qoymağa hazır deyil, məsələ

lən, Ermənistanda hakimiyyət dəyişsə, bu proje sıradan çıxa bilər. Ona görə də Azərbaycan tələb edir ki, marşrutun dayanıqlı fəaliyyətinə cavabdeh olmaq üçün kənar zəmin cəlb edilsin. Görünür, bu mövqə Türkiyə tərəfindən bölüşdürülür, baxmayaraq ki, İrəvan hələ də Ankaranı Ermənistanın marşruta tam nəzarət etmək hüququnu tanımağa inandırmağa ümid edir.

Bakı təkid edir ki, kommunikasiyaların bərpası Azərbaycanı onun Ermənistanın cənubunda yerləşən anklavı olan Naxçıvanla birləşdirəcək cənub yolunun açılmasından başlamalıdır.

Bu layihə Bakının təşəbbüsü ilə İkinci Qarabağ müharibəsinin başa çatması ilə bağlı üçtərəfli bəyanata daxil edilib. Moskvanın vasitəçiliyi ilə imzalanmış yuxarıda adıçəkilən sənəd marşrutun gələcək idarə olunmasında Rusiyanın iştirakını nəzərdə tuturdu. Amma bu gün İrəvan bu sxemə etiraz edir və təkid edir ki, gömrük rüsumlarından, pasport nəzarətindən tutmuş təhlükəsizlik məsələlərinə qədər bütün aspektlərə özü nəzarət edəcək.

Karnegi Fondu iddia edir ki, Donald Tramp administrasiyası artıq Ermənistan və Azərbaycana öz planını təklif edib. Ümumiyyətlə, bu plan Al-nin təkliflərini təkrarlayır, lakin Amerika məntiqinə əsaslanır: Amerika biznesinin birbaşa iştirakı ilə sazişin davamlılığına zəmanət vermək - məsələn, Ukraynada nadir metallar üzrə sövdələşmədə baş verdiyi kimi.

Bununla belə, Vaşinqton prosesin “ölü nöqtə”dən hərəkətə keçməsi üçün çox şey göstərməli olacaq. İki mümkün variant var. Birincisi, sülh sazişini imzalamaq üçün Azərbaycanı Ermənistan Konstitusiyası ilə bağlı irəli sürdüyü tələblərdən imtina etməyə inandırmaqdır. Buna, məsələn, Əliyev Ağ Evə dəvət etməklə nail olmaq olar. İkinci, daha real variant isə marşrutun Ermənistan hissəsinə tam nəzarət tələbinə imtina etməsi - İrəvana Amerika modeli ilə razılaşması üçün təzyiq göstərməkdir. Çox güman ki, bu, həm də o demək olacaq ki, Ermənistan sülh sazişinin tez bir zamanda imzalanmasına, deməli, bütün sərhədlərin açılmasına və uzun illər təcrid vəziyyətinə son qoyulmasına ümidlərini itirməli olacaq.

Erməni jurnalist Tatul Akopyan deyib ki, təxminən bir həftəyə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanın görüşü gözlənilir: “Tarixi və yeri sonra yazacağam. İkincisi, Tramp administrasiyası İrəvana yol və ya dəhlizin idarəçiliyini ABŞ şirkətinə təhvil verməyi təklif edib. Üçüncüsü, əgər Mehri-də olmusunuzsa, görəcəksiz ki, dəmir yolunun tikintisi beynəlxalq səviyyədə olan məsələ deyil (yeni şifirtməyə ehtiyac yoxdur). Əgər belə bir dəhliz varsa, o, yalnız Azərbaycanın qərb rayonlarını Naxçıvanla, həm də Türkiyə ilə birləşdirəcək”.

Yeri gəlmişkən, iyulun 3-də bu iddialara İrəvandan rəsmi reaksiya verilib. “Cənubi Qafqazda nəqliyyat infrastrukturunun açılması Ermənistan üçün mühüm prioritet olub və belə də qalır”. Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ani Badalyan “AzadlıqRadiosu”na deyib. ABŞ

Prezidenti Administrasiyasının Ermənistan ərazisindən Azərbaycanı Naxçıvanla birləşdirən yol məsələsinə dair İrəvan və Bakıya təklifi barədə yayılan xəbərlərə isə o belə cavab verib: “Məlum olduğu kimi, Ermənistan “Dünyanın kəsişməsi” (“Sülh qovşağı”) regional kommunikasiya vizyonunu təklif edib və artıq bir sıra beynəlxalq tərəfdaşlardan müsbət rəy alıb. Üstəlik, Ermənistan bu təşəbbüs çərçivəsində bütün tərəflər üçün məqbul ola biləcək bir sıra həll yolları təklif edib. Eyni zamanda müxtəlif beynəlxalq tərəfdaşlar da vaxtaşırı Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşdırılması, o cümlədən iki ölkə arasında nəqliyyat infrastrukturunun açılmasına dair öz ideyalarını təqdim edirlər”.

Badalyanın sözlərinə görə, regionun transsərhəd potensialını reallaşdıracaq faydalı nəticələrin əldə edilməsi məqsədilə bütün maraqlı tərəfdaşlarla müzakirələr davam edir.

“Yeni Müsavat”a prosesləri şərh edən ReAl Partiyasının sədri, iqtisadçı Natiq Cəfərlinin sözlərinə görə, bir müddətdir ki, ABŞ-ın irəli sürdüyü bu təklif müzakirə edilməkdədir. “Yeni dəhlizə neytral qüvvə nəzarət etsin, hansısa xarici şirkət olsun və hər iki tərəfi - Azərbaycanla Ermənistanı qanə edən bir mexanizm yaradılsın. Ehtimal ki, Türkiyə ilə danışıqlarda da bu məsələyə toxunulub. Sadəcə, dəhlizə nəzarət mübahisəsində yenə də problem Rusiyadır. Moskva 10 noyabr sənədinin 9-cu bəndini əldə rəhbər tutaraq öz mövqeyindən əl çəkmir. Ona görə də Rusiyanı razı salmaq və ya geri çəkilməyə məcbur etmək Vaşinqton-Moskva danışıqlarından asılı ola bilər”, - deyə N.Cəfərli vurğulayıb.

Partiya sədri hüzurki gəosiyaş gərginlikdə Rusiyanın belə bir güzəşt gedəcəyini gözləmir: “ABŞ-a səfərinə Prezidentin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov da təsdiqləmişdi ki, Zəngəzur dəhlizi ayrıca müzakirə edilir. Amma Rusiyanın bölgədə mövqeyi o dərəcədə zəifləyib ki, indi bu koridora nəzarətlə etməklə ən böyük üstünlüyünü əldə saxlamağa çalışır. Sadəcə, Rusiyanın ABŞ qarşısında güzəştə getməsi o halda ola bilər ki, Tramp Ukrayna ilə bağlı hansısa kompromislərə getsin”.

N.Cəfərli, ümumiyyətlə, son baş verənləri sülh danışıqları və dəhliz müzakirələri ilə əlaqələndirib: “Bu müzakirələrin Rusiyasız baş tutması Kremli kifayət qədər qıcıqlandırır. Moskva qəbul etmir ki, Cənubi Qafqazda ən zəif dövrünü yaşayır və imperiya düşdüyü vəziyyəti həzm etmir. Halbuki bütün imperiyaların çöküşü ərəfəsində sancıları belə olur. O səbəbdən, Rusiya həzm edə bilmir ki, nəzarətində olan bölgədə proseslər gedir və özü necə olubsa kənardə qalıb. Yeni gərginliyin əsas səbəbi Rusiyanın Cənubi Qafqazı itirmək-də olmasıdır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“Sülh müqaviləsi Tiflisdə imzalanacaq” iddiası

İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan arasında görüş olacağı xəbəri yayıldı

Son günlər Azərbaycanla Ermənistanın qarşdakı bir ayda sülh müqaviləsini imzalayacağı iddiaları yenidən gündəmə gəlib. Prezident İlham Əliyev və baş nazir Nikol Paşinyanın iyulda Dubayda görüşəcəkləri də yayılan xəbərlər sırasındadır. Erməni mediası bu barədə “Middle East Eye”yə istinadən xəbər verib. Nəşr iddia edir ki, danışıqların gündəliyinə sülh müqaviləsinin imzalanması daxildir.

Türkiyənin AKP hökumətinə yaxınlığı ilə tanınan və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanı xarici səfərlərdə müşayiət edən jurnalist Abdulkadir Selvi isə “CNN-Türk”ün efrində belə bir iddia səsləndirib ki, iyulun sonunda Azərbaycan prezidenti və Ermənistanın baş naziri Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtı Dubayda görüşəcəklər.

Siyasi ekspert Aqil Məmmədov bildirib ki, son günlər bu cür iddialar yayılsa da, Azərbaycanın iki əsas tələbi hələ də aktuallığını qoruyur və bu məsələlər öz həllini tapmayıb. Əgər Selvinin irəli sürdüyü iddia doğrudursa və iyulun sonunda Dubayda liderlər arasında görüş baş tutacaqsas, burada sülh sazişinin imzalanacağını gözləmək, o qədər də real görünür: “Bununla belə, Dubay görüşündə tərəflərin ATƏT-in Minsk Qrupunun buraxılması ilə bağlı birgə müraciət qəbul etməsi mümkündür. Bu addım tərəfləri sülh müqaviləsinə daha da yaxınlaşdırar bilər. Lakin bu müraciətdən sonra Minsk Qrupunun buraxılması üçün müəyyən vaxt tələb olunacaq, üzv ölkələrin toplanması və yekun qərarın qəbul edilməsi prosesi azı 6-7 ay çəkə bilər. Növbəti mərhələ Azərbaycanın Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının ləğvi üçün irəli sürdüyü tələblə bağlıdır. Bu məsələ gələn il Ermənistanda keçiriləcək parlament seçkiləri zamanı gündəmə gələ və həllini bilər. Əgər əvvəllər Azərbaycanın bu tələbi Ermənistan cəmiyyətində gərginlik yarada bilərdisə, indi həmin məsələ artıq ikinci dərəcəlidir”.

Ekspert hesab edir ki, hazırda Ermənistanın referendum keçirməsi üçün əsas məsələ kilsənin dövlətdən ayrılmasıdır: “Son hadisələr göstərir ki, erməni Apostol kilsəsi köhnə Ermənistanın sonuncu dayağı kimi qalmaqdadır. Bu dayağı sarsıtmadan yeni Ermənistan qurmaq mümkün deyil. Bu səbəbdən Paşinyan və komandası referenduma “Yeni Ermənistan” ideyası ilə gedəcək və əsas vurğu məhz kilsənin dövlətdən ayrılmasına yönəldiləcək. Nikol Paşinyan bu addımı haqlı olaraq Ermənistanın müstəqilliyi və suverenliyi naminə vacib bir qərar kimi təqdim edəcək. Cəmiyyət qarşısında bu seçim qoyulacaq, ya əvvəlki vəziyyətdə qalınq və regional təcrid davam edir, ya da konstitusiyayı dəyişdirib, gec də olsa regional proseslərə qoşularaq inkişaf yoluna çıxırıq. Hər bir halda regionda baş verən proseslər kulminasiya nöqtəsinə yaxınlaşır. Yeni traktatın pərdəsi açıldıqda isə arxasında tamamilə fərqli bir regional mənzərə ilə qarşılaşacağıq. Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi isə düşünürəm ki, Qafqaz regionundan kənara çıxmıyacaq və tərəflər Tiflisdə bir araya gələrək elə sülh sazişini də burada imzalayacaqlar”.

A.Məmmədovun qənaətinə, belə olan halda Moskva, Brüssel, Vaşinqton və Ankara arasında həm balans qorunmuş olacaq, həm də sülh müqaviləsi Tiflisdə imzalanmaqla “Böyük Qafqaz evi” ideyasına əlavə rəng qatılacaq və üç Cənubi Qafqaz ölkəsinin yeni əməkdaşlıq modelinin əsası qoyulacaq.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədr müavini, Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının sədri Qüdrət Həsənzadə "Yeni Müsavat"a geniş müsahibə verib. Son günlərin ən çox müzakirə edilən məsələləri barədə bir çox arqumentlərin və şərhlərin ilk dəfə səsləndirildiyi müsahibəni təqdim edirik:

- Qüdrət bəy, Rusiya ilə Azərbaycan arasında nə baş verir və azərbaycanlıların öldürülməsi, işgəncə verilməsi ilə müşayiət olunan hadisələrin səbəbi nədir?

- Mən həm Rusiyanın, həm Ermənistanın ictimai-siyasi həyatını çox ciddi şəkildə izləyirəm. Ermənistanda xüsusilə revanşist mövqedən çıxış edən siyasi ekspertlər hər zaman söyləyirlər ki, Azərbaycanda 44 günlük savaştan sonra eyni yola düşür, onlar öz imkanlarını həddindən artıq şişirdir, amma rəqiblərinin imkanlarını qiymətləndirə bilmir. İddia edirlər ki, bu eyni yola Azərbaycan da təkbürlülük yaradıb, bu da mütləq Azərbaycanın həm daxilində, həm də kənarında müttəfiqləri ilə münasibətlərində gərginlik yaradacaq, onlar da hazır olmalıdır və sairə... Həmçinin deyirlər ki, Ukraynadakı müharibənin sonunu gözləməliyik. Rusiya Ukraynada məğlub olsa, orda mütləq qərbyönlü hakimiyyət olacaq. Qərbyönlü hakimiyyət Birinci Qarabağ savaşında olduğu kimi, Ermənistanı dəstəkləyəcək. Yaxud Putin müharibədən məğlub çıxarsa, Qərb onu məcbur edəcək ki, Ermənistanı kömək elə və onda hərəkətə keçməyin vaxtı çatacaq, odur ki, gözləməlidirlər. Yəni mən bu barədə çoxlu şərhlərə rast gəlirdim və bu barədə əvvəlki müsahibələrimdə danışmışdım. Eyni şərhlərlə bu gün Rusiya mediasında rastlaşırsınız. Azərbaycan təkbürlülü olub nə edib? Bəli, 44 günlük müharibədən sonra Azərbaycan dəyişib. Amma bu, qələbə eyni yoldan doğan təkbürlülük deyil. Kimlər ki, Azərbaycanı əvvəllər boynu bükülmüş, qaməti əyilmiş bir xalq və ölkə kimi görməyə öyrəşmişdilər, indiki duruşumuzdan çox pərişandırlar. Azərbaycan qamətini düzəldib, çox qürlüdür. Bu, eyni yoldadır. Yəni onlar bizi qiymətləndirərkən səhv edirlər. Biz dövlətimizə və xalqımıza nümayəndələrinə hörmət tələb edirik, bərabərlikli əməkdaşlıq istəyirik. Azərbaycan indi regionda siyasətin müəyyənləşdirilməsində rol oynayır və hər kəsin də bunu qəbul etməsinə istəyir. Bu da sözsüz ki, müəyyən adamlar qıcıqlandırır. Yekaterinburqda baş verən hadisələrdən sonrakı ilk açıqlamamda da söyləmişdim ki, azərbaycanlılara münasibətdə nümayişkəranə şəkildə işgəncələr verməklə qətlərin törədilməsi siyasi motivli terror aktıdır. Rusiya özünə haqq qazandırmaq üçün deyir ki, bu, cinayətkarlığa qarşı mübarizə çərçivəsində görülən tədbirlərdir, Azərbaycan niyə belə emosional reaksiya verir? Onların bu yanaşması çox absurd və çox utanvericidir. Tutuq ki, siz deyənle razılaşsaq, cinayətkarlığa qarşı mübarizə çərçivəsində əməliyyat keçirildiyini qəbul etsək, əvvəla, polis vəhşilik edib və nəticədə insanlar ölüb. Bəs ondan sonrakı günlər bizim

"Məsələyə Putinin özü qarışmalıdır"

Deputatdan Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindəki gərginliklə bağlı ilginclər açıqlamalar

diaspora rəhbərlərini polisə yeməyə çağırması, dizləri ilə onların boynunu sıxması, azərbaycanlıları sıraya düzüb, o cür alçaqlamaq, onları əsgəri formada addımlamağa məcbur etmək, milləti aşağılamaq, bütün bunlar qəbul olunmazdır və bunların siyasi məqsədlərlə edildiyi heç kimdə şübhə doğurmur.

- Rusiya rəsmiləri baş verən hadisələri Rusiyanın daxili işi sayırlar. Hüquqşünas millət vəkili kimi bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- Əvvəla, insan hüquqları heç bir ölkənin daxili işi deyil. İkincisi, orada öldürülənlərin, yaralananların bəzilərinin ikili vətəndaşlığı var, bəziləri isə Azərbaycan vətəndaşıdır. İzləyirəm, sosial şəbəkələrdə iddia olunur ki, baxın, miqrantlar müharibəyə, döyüşməyə getmir. Bu insanlar əmək miqrantlarıdır. Onlar döyüşmək üçün yox, işləmək üçün Rusiyaya gediblər. İkincisi, bizi təhdid edirlər, başımıza qaxmağa çalışırlar ki, bunlar Rusiyada işləyib, Azərbaycana pul göndərirlər... Bəli, işləyirlər, halal zəhmətləri ilə qazandıqları pulu göndərirlər. O pul Rusiyanın verdiyi ianə deyil ki... Özü də o adamlar elə səhərlərdə işləyirlər ki, ya ruslar özləri həmin çətin işləri bacarmırlar, ya da o işləri görməyi özlərinə həvə bilmirlər. Bunlar bir tərəfdən keçmiş sovet respublikalarının daha sıx inteqrasiyasından danışırırlar, özlərini bunun tərəfdarı kimi göstərirlər, hətta istəyirlər ki, biz Avrasiya İqtisadi İttifaqına, KTMT-yə qoşulaq, digər tərəfdən də, bu, nə davranışdır?! Bir xalqı aşağıla, ona ikinci, üçüncü "sort" millət kimi yanaş, bu cür zorakılıq nümayiş etdir, ardınca da de ki, gəlin biz daha sıx inteqrasiya edək...

Vaxtilə mən bunu NATO Parlament Assambleyasında Jirinovskinin üzünə demişəm. O, eyni ittihamları irəli sürəndə, "gəliniz, bizdə işləyirsiniz" və sair deyəndə söz aldım və dedim ki, birincisi, o adamların çoxu sizin təqaüdüçülərin evində kirayənin qalır, təqaüdüçülərə pul verirlər. İkincisi də Azərbaycandan, digər müsəlman respublikalardan gələn qadınları evdəki qocalara aldıqları meyvədən, ərzaqdan mütləq pay verirlər və miqrantlar Rusiyada sosial gərginliyi aradan qaldırırsınız, siz bizə nə minnət qoya bilərsiniz? Sibirə də çinli əhalinin sayı o qədər artıb ki, ruslar onların içində özlərini çox diskomfort hiss edirlər. İkinci, başqa şəhərlərə köçüb gedirlər. Digər tərəfdən, nə bizi hədələyirsiniz? Konslagerlər yaradıb, azərbaycanlıları ora doldurub qıracaqsınız?!

- Qüdrət bəy, bu qarşıdurma haraya qədər inkişaf edə, uzana bilər?

- Məncə, məsələyə Putinin özü qarışmalıdır. Biz açıq-aşkar görürük ki, Rusiyanın siyasi rəhbərliyində Azərbaycanın qələbəsi, müstəqil siyasəti ilə heç cür barışmaq istəməyən, Azərbaycanın indiki mövqeyini, yürütdüyü siyasəti həzm edə bilməyən insanlar var. Bizim Türkiyə və türk respublikaları ilə əlaqələrimiz, müstəqil xarici siyasətimiz, Çinlə, Pakistanla yaxınlaşmamız onları narahat edir. Amma onlar başa düşmürlər ki, zaman keçir və şərait dəyişir. Azərbaycan artıq 20 faizi torpağı işğal olunmuş məğlub ölkə, xalq deyil. Azərbaycan qalib xalqdır və özünə hörmət tələb edir. Qaba gücdən istifadə etməklə Azərbaycanın qərarlarına təsir etmək

mümkün deyil. Azərbaycanın və Rusiyanın mənafeələri tələb edir ki, tarixi əlaqələri olan yaxın qonşular kimi dostluq və əməkdaşlıq şəraitində yaşayaq.

- Qüdrət bəy, yeri gəlmişkən, siz bir çox hallarda bununla bağlı təşəbbüslərlə çıxış etmişsiniz...

- Bəli, mənəm üçün bu mövzuda danışmaq çox çətindir. Ona görə ki, mən daim Rusiya ilə münasibətləri inkişaf etdirməyin tərəfdarı olmuşam və mənəm kimi düşünən insanların hamısı üçün bu gün çox çətindir. Rusiya öz siyasətinə yenidən baxmalıdır. Putin özündə güc tapıb ətrafındakı müəyyən adamları cəzalandırmalıdır və qonşularla normal münasibətlər qurmaq, əlaqələri inkişaf etdirmək istəyən şəxsləri önə çəkməlidir. Mən bilirəm ki, ətrafından çox böyük asılılığı var, onu Ukraynada çox ağır müharibəyə çəkiblər və o müharibədən çıxmağın yolunu tapa bilmirlər. Bilirsiniz bizə münasibətdə namərdlik həm də nədədir? Diqqətlə araşdırma aparın, görürsünüz ki, Qərbdən bizə təzyiqlər artanda bunlar fikirləşirlər ki, aha, indi çox əlverişli bir məqamdır, Azərbaycana Qərbdən müəyyən təzyiqlər var və bizə etiraz edə bilməyəcəklər, təhqirləri udacaqlar, Azərbaycana yerini göstərəcəyik və sair.

- Bayaq Moskvanın Azərbaycanı Avrasiya İqtisadi İttifaqına və KTMT-yə cəlb etmək niyyətinə toxundunuz. Doğrudur, fikirləri ciddi-dür və bütün bunlardan sonra Azərbaycanla bağlı planlarına nail olacaqlarını düşünürsünüz?

- Onlar bunu istəyirlərsə, oturub danışib Azərbaycanı

inandırarsalar ki, bu, ölkəmizin maraqlarına uyğundur, Baskıda bu məsələni müzakirəyə çıxara bilər. Amma bu cür təzyiqlə bizə qərar qəbul etdirə bilməzlər. Yaxud Azərbaycanın maraqlarına uyğun olan hansısa qərarın qəbulundan bizi çəkindirə bilməzlər. Rusiya Ermənistanla Zəngəzur dəhlizinin açılması və sülh sazişinin imzalanması üçün heç bir təzyiq etmədi. Vaxtilə bizim AŞPA-dakı millət vəkirlərindən biri mənə demişdi ki, bizə bir çox hallarda təzyiq edənlərin Rusiya ilə ciddi əlaqələrinin olmasında dair heç bir şübhəmiz yoxdur. Bildirdi ki, onlar daha çox canfəşanlıq edirlər. Həmin deputatın adını çəkmirəm, mü-

- Bəli. CNN, BBC, FOX News, başqa tv-lərə baxın, görün hansı birində bu hadisələr pislənir, qınanılır? Bunlar heç 20 Yanvarda Azərbaycana divan tutulanda bizi müdafiə etmədilər, dedilər ki, Qorbaçov orada dini ekstremizmə qarşı mübarizə aparır, onu təriflədilər, Nobel sülh mükafatı verdilər. Bunlar heç Xocalı soyqırımına münasibət bildirmədilər, onu pisləmədilər. Halbuki 366-cı ildə iştirakı var idi. Yeltsin Qərbin tapşırığı ilə otub-duran, onların bir sözünü iki etməyən adam idi. Onlar istəyirdilər, Ermənistanın təcavüzünü dərhal dayandırardılar. Amma bunu da etmədilər.

saibəni oxusa və istəsə, bu barədə açıqlama verər. Səbəbini soruşanda dedi ki, Avropada canfəşanlıq edənlər bizi sıxıb, zorla Rusiyanın qoltuğuna altına sığınmağa məcbur etmək istəyirlər. Yəni əslində bu vəziyyətin yaranmasında Qərbdəkilərin də günahı var. Bunlar bəlkə də elə Rusiyadan ötürülən pasla Azərbaycana müəyyən hücumlar, təzyiqlər təşkil edirlər, bizi sanksiyalarla hədələyirlər və s.

- Bu arada, xatırlatmaq yerinə düşər: Rusiyada başlanan anti-Azərbaycan dalğasına Qərb paytaxtlarından reaksiyalar yoxdur, səssiz qalıblar. Təsədüfi deyil yəqin, eləmi?

- Mən elə onu demək istəyirəm, Rusiyanın qaba davranışları ilə Qərbdən edilən təzyiqlər son vaxtlar üst-üstə düşür. Bunun səbəbi odur ki, Rusiyanın Qərbdə ələ aldığı çox böyük adamlar, siyasətçilər, QHT təmsilçiləri var. Ukrayna savaşında görürük ki, onlar necə aktiv fəaliyyət göstərirlər. Bundan əlavə, orda təcavüzə rəhbərlik edən ermənipərəst dairələr var ki, Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiq olunmasına çalışırlar. Birinci Qarabağ müharibəsində bizim torpaqlarımız işğal olunurdu, təcavüzə məruz qalırdıq, amma ABŞ Ermənistanı yox, Azərbaycana sanksiya tətbiq etdi. Yəni bu da təsadüfi deyil ki, sanki bizə qarşı əlbir, razılaşdırılmış fəaliyyət var, bu da xalqımızın haqlı hiddətinə səbəb olur.

- Beləliklə, azərbaycanlıların öldürülməsi, təqibi, həbsinə insan haqlarını əlində daim bayraq edən Qərb paytaxtları da susqunluqla yanaşırsınız...

Qərbdəki ermənipərəst dairələr Putindən çox narazı qalmışdılar ki, niyə o vaxt müharibəyə qatılmadı. Son vaxtlar Azərbaycana sanksiyaların tətbiqi ilə bağlı Avropa Parlamentində yeni təşəbbüslə çıxış edənlər oldu, bir-iki gün sonra bu hadisələr baş verdi. Sanki Qərbdəki müəyyən dairələrlə Rusiyadakı bəzi çevrələrin işbirliyi var. Soloviyov bizim etirazımızı bununla əlaqələndirir ki, guya Azərbaycanda kimlərsə anqlosaksonların tapşırığı, diktəsi ilə Rusiyadakı zorakılıqlara etiraz edir. Deyir inanıram ki, Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanları bunu araşdıracaq. Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanlarına məsləhət vermək lazım deyil, onların buna ehtiyacı yoxdur. Qoy Rusiya öz içərisində Rusiya əleyhinə Qərblə əlbir işləyənləri aşkar edib cəzalandırsın. Soloviyov kimlər cavab versinlər ki, Yekaterinburqda baş verən Azərbaycanlı Rusiya vətəndaşlarına qarşı edildiyi, onlar hansı addımları atırdılar?

Rusiya bölgədə mövcudluğunu qoruyub saxlamaq istəyirsə, sülhə töhfə verməli, ölkəmizlə iqtisadi, mədəni əlaqələri genişləndirməli, bərabərlikli əməkdaşlıq qurmalıdır. Münasibətlərin bərpası üçün ölənlərin ailəsindən üzr istənilməli, günahkarlar cəzalandırılmalı, gələcəkdə bu kimi halların baş verməməsi üçün tədbirlər görülməlidir.

Görün hadisədən iki-üç gün öncə bəz İranın gələn Rusiya vətəndaşlarını necə qarşılayıb yola saldıq, onlar bizim vətəndaşlara münasibətdə necə davrandılar.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ və Avropa İttifaqının (Aİ) Rusiyanı Ermənistan-Azərbaycan normalaşma prosesindən çıxarmaq istəyi regionda təhlükəsizlik təhdidlərini artırır.

Paşinyan dəfələrlə bildirib ki, o, sülh imzalamağa hazırdır. Eyni zamanda Ermənistan XİN rəhbəri A.Mirzoyan da sülhün imzalanması üçün konkret tarix və yerin müəyyənləşdirilməli olduğunu

Göründüyü kimi, proses gedir. Bəs ekspertlər situasiyanı necə dəyərləndirir? **Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru, hüquqşünas Sahib Məmmədov “Yeni Müsavat”a açıqlama**

çətinləşdirən də budur. Paşinyan daxili müqaviməti qıra bilsə, bu zaman onun xarici təsirlərə qarşı immuniteti də arta bilər. Hələlik biz prosesləri izləməkdəyik. Azərbaycan tərəfindən də heç bir problem yox-

Paşinyan Azərbaycanın şərtlərinin icrasına başladı

Ermənistanın ədliyyə naziri bildirib ki, yaxın günlərdə konstitusiyaya islahatları üzrə iclas çağırılacaq və ondan sonra geniş ictimai müzakirələr təşkil olunacaq

“Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, bu barədə “RIA Novosti”yə Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov bildirib.

“Biz hesab edirik ki, sülh prosesini regional paradiqmada, dostlar dairəsində - Cənubi Qafqaz ölkələrində və qonşu tərəfdaş dövlətlərdə, kənardan destruktiv müdaxilə istisna olmaqla, möhkəmləndirmək vacibdir”, - Rusiya XİN rəhbəri vurğulayıb. Lavrovun sözlərinə görə, Moskva 2020-2022-ci illərdə Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin üçtərəfli razılaşmaları əsasında Bakı və İrəvan arasında danışıqların uğurla başa çatması üçün hər iki tərəfin tələb edəcəyi formada və həcmdə tərəfdaşlıq yardımı göstərməyə hazırdır. Bu arada “Carnegie Endowment” nəşri də yazıb ki, ABŞ sülh danışıqlarını canlandırma bilər. İki xarici diplomat nəşrə bildirib ki, dünyada münasibətlərin həlli kursu götürən Donald Tramp administrasiyası artıq Ermənistan və Azərbaycana öz planını irəli sürüb. (Bu barədə “Yeni Müsavat”da ayrıca məqalədə oxuya bilərsiniz - red).

Avropa Birliyi də sülh müqaviləsi ilə yaxından maraqlandığını hər fürsətdə bəyan edir. Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas İrəvana son səfərində də bəyan edib ki, Ermənistan və Azərbaycanın davamlı sülh əldə etmək səylərini dəstəkləyirlər. Baş daxili savaşa qarışmış baş nazir Nikol Paşinyan isə sülh sazişini sanki rəfə qaldırmış kimi görünür.

nu söyləyib. Amma Azərbaycanın konkret şərtləri var: Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsi və Minsk Qrupundan imtina. Həmçinin Zəngəzur dəhlizinin açılması, qərbi azərbaycanlıların ləyaqətli qayıdışının təmin olunması da tələblər sırasındadır. Ehtimal var ki, Paşinyan Türkiyə lideri ilə görüşündə Bakının şərtlərinə əməl edəcəyini vəd edib, sadəcə, ona parlament seçkilərinə qədər möhlət verilməsini istəyib. Ermənistanın ədliyyə naziri Sərbuhi Qalyan jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, yaxın iki həftə ərzində konstitusiyaya islahatları üzrə şüaranın iclası çağırılacaq və ondan sonra geniş ictimai müzakirələr təşkil olunacaq. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə erməni mediası məlumat yayıb. Nazirin sözlərinə görə, yeni əsas qanunun (konstitusiyanın) mətni hələlik hazır deyil. Bu səbəbdən o, indidən detalları açıqlamaqdan imtina edib. Qalyan bildirib ki, şura ilkin mərhələdə əsas prinsipləri müzakirə edəcək. “Bəzi məsələlər üzrə aydınlıq olsa da, digərləri hələ açıq qalır. İctimai müzakirələrin nəticəsində çox şey deyisə bilər”, - deyə nazir əlavə edib. Konstitusiyaya layihəsinin hazırlanması üçün əvvəlcədən müəyyən edilmiş vaxt dəyişməyib - sənəd gələn ilin yazında hazır olacaq. Jurnalistlərin “Konstitusiyada Müstəqillik Bəyanatına istinadın saxlanılıb-saxlanılmayacağı” ilə bağlı sualına cavab verən nazir qeyd edib ki, bu məsələyə konstitusiyaya islahatları şurası qərar verəcək.

sında bir sıra maraqlı məqamlara toxundu: “Cənub Qafqazda sülh prosesinə kənar dövlətlərin və güclərin ən yaxşı dəstəyi o ola bilər ki, prosese müdaxilə etməsinlər. Əgər bu müdaxilələr dayanarsa, sülh prosesi daha sürətlə gedə bilər. Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normalaşdırılması prosesi adı altında Cənub Qafqazda hər kəs öz təsirini artırmağa, digərlərinin isə sıxışdırıb təsirini azaltmağa çalışır. Qərb Rusiya qarşısında bu halda, fikrimcə, Cənubi Qafqazda sülhün möhkəmlənməsinə xidmət etmir. Ermənistan baş nazirinin Türkiyə səfəri isə deyəsən, bütün digər tərəfləri çox narahat edib. Əslində Ermənistan daxilindəki qüvvələrin növbəti fəallaşması da bununla bağlıdır. Əlbəttə ABŞ da, Avropa İttifaqı da, Rusiya da sülhə səmimi töhfə versəydilər, yaqın ki, sülh prosesləri daha sürətlə gedərdi. Amma bütün maraqlı tərəflər Cənubi Qafqazda nüfuz uğrunda mübarizə aparır”. **S.Məmmədov qeyd etdi ki, Paşinyan nə daxili müqaviməti qıra bilmir, nə də xarici asılılıqdan qurtula bilmir:** “Nəticədə proseslər arzuolunan qədər də sürətlə getmir. Mənim qənaətim budur ki, danışıqlar qənaətliliyi formasında davam etməlidir. Türkiyə isə danışıqlar və sülh müqaviləsinin imzalanması, kommunikasiyaların açılması, sərhədlərin delimitasiyası istiqamətində danışıqlar üçün yaxşı platforma rolunu oynaya bilər. Bu istiqamətdə pozitiv tendensiyalar da görünməkdədir. Təəssüf ki, Ermənistan kənar müdaxilələr artmadır və bu da daxili sabilliyin pozulmasına gətirib. Prosesi

dur”.

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə də hesab edir ki, Cənubi Qafqazda sülhün əldə edilməsi artıq geosiyasi çağırışlar müstəvisində aktuallaşıb: “Ermənistan hakimiyyəti sülhü gecikdirməklə, prosesləri öz əleyhinə çevirir. ABŞ da sülh müqaviləsinin imzalanması və Zəngəzur dəhlizinin açılmasında maraqlıdır. Bir müddət əvvəl Donald Tramp Afrikada Ruanda ilə Konqo arasında sülh müqaviləsinin bağlanmasında vasitəçi oldu. Məhz Ağ Ev Cənubi Qafqazda iki ölkə arasında sülh müqaviləsinin tezliklə bağlanmasının Avrasiya regionunda geopolitik proseslərə ciddi təsir edəcəyini fərqləndirir. Xüsusilə Rusiya və İranla yaxın regionda sülh müqaviləsinə vasitəçi olmaq Tramp üçün önəm kəsb edir”.

Ekspert bildirdi ki, Rusiya da proseslərin fərqləndirir: “Rusiya ABŞ və Avropa İttifaqının sülh müqaviləsi bağlanmasında dəstəyini qəbul etmir. Bunun regionda təhlükəsizliyi təhdid etdiyini vurğulayır. Halbuki Rusiya özü normal vasitəçiliyindən imtina edərək, öz maraqları naminə prosese daxil olmağa çalışır. Ermənistan rəhbərliyi bu ilin axırına kimi erməni Apostol kilsəsi və müxalifəti tam neytrallaşdırsa, gələn il sülh müqaviləsi bağlana bilər”. **M.Əsədullazadə o halda Zəngəzur dəhlizinin açılmasını da istisna etmir:** “Düşünürəm ki, ABŞ-ın təhlükəsizlik nəzarəti təmin olunsaydı, dəhliz sülh müqaviləsindən əvvəl də açıla bilər. Bu, mümkündür. Rusiya artıq prosesdən kənarlaşdırılıb. Ermənistan da Rusiyanı prosese daxil olmağa imkan vermir. ABŞ Prezidenti Tramp iki ölkə arasında sülh müqaviləsinin bağlanmasına vasitəçilik etmək istəyir. Azərbaycan və ABŞ arasında konfedensial danışıqların aparılmasını istisna etmirəm. Şübhə etmirəm ki, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Dubaydakı görüşü zamanı Zəngəzur dəhlizinin açılması və sülh müqaviləsinin tezliklə bağlanması müzakirə ediləcək”.

□ **E.PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Ermənistan “Sülh kəsişməsi” planından əl çəkmir

Ani Badalyan

Ermənistan Cənubi Qafqazda nəqliyyat infrastrukturunun açılmasını ölkənin əsas prioritetlərindən biri kimi saxlayır.

“AzPolitika” xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ani Badalyan yerli jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən bildirib.

O qeyd edib ki, İrəvanın təşəbbüsü ilə təqdim edilən “Sülh kəsişməsi” adlı regional əlaqələnmə konsepsiyası bir sıra beynəlxalq tərəfdaşlardan müsbət reaksiya alıb: “Ermənistan tərəfindən təklif edilən bu təşəbbüs çərçivəsində müxtəlif tərəflər üçün qəbulolunan sayılacaq bir sıra həll yolları da təqdim olunub. Bu təşəbbüs yalnız Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinə deyil, ümumilikdə regionun nəqliyyat potensialına aiddir”.

Badalyan əlavə edib ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normalaşdırılması, o cümlədən kommunikasiya xətlərinin açılması mövzusunda beynəlxalq tərəfdaşlar da öz ideyalarını təqdim edirlər: “Hazırda bütün maraqlı tərəflərlə müzakirələr davam edir. Məqsəd - regionun tranzit potensialını reallaşdırmağa yönəlmiş məhsuldar nəticələrə nail olmaqdır”.

Cənubi Qafqaz uğrunda yeni savaş

Siyasi şərhçi Ramiz Yunus Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın son Türkiyə səfəri, onun orada verdiyi açıqlamalar, erməni kilsəsi ilə açıq qarşıdurması və rusiyapərəst qüvvələrin dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınması ilə bağlı fikirlərini açıqlayıb.

R.Yunus bildirib ki, Azərbaycan və Ermənistanın, xüsusilə də Rusiya kimi vasitəçilərsiz sülh sazişinə yaxınlaşması Kreml tərəfindən ciddi narahatlıqla qarşılanır: “Rusiya Cənubi Qafqazda son forpostu olan Ermənistanı itirmək istəmir. Ermənistan və Azərbaycan arasında vasitəçilərsiz, xüsusilə də Rusiyasız sülh prosesi Moskvanı qıcıqlandırır”, - deyə o qeyd edib.

Siyasi təhlilçi vurğulayıb ki, Rusiya Ukrayna ilə müharibədə çıxılmaz vəziyyətə düşdükcə, eyni zamanda Yaxın Şərqdə də fiaskoya uğradıqca, Cənubi Qafqazdan da sıxışdırılmağa başlayıb: “Hazırda biz Kremlin regiondan yavaş-yavaş sıxışdırıldığını müşahidə edirik. Məhz buna görə də Kreml Cənubi Qafqaz uğrunda savaşa start verib. Son günlər Azərbaycan üzərində təzyiqlərin artması da bunun bariz sübutudur”.

O hesab edir ki, 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Cənubi Qafqazda yaranmış yeni status-kvo, Türkiyənin bölgədə güclənməsi, Azərbaycanın lider mövqeyi və rəsmi Bakının müstəqil siyasəti Moskvanı ciddi şəkildə narahat edir. “Təəssüf ki, biz indi Kremlin imperial siyasətinin metastazlarının canlı şahidinə çevrilmişik. Kreml tarixən olduğu kimi, bu gün də nadanlıqla tarixinin təbii inkişafını dayandırmağa çalışır. Bu isə həm Rusiyanın özü, həm də onun bütün qonşuları üçün təhlükəli və ağırlı prosedir. Əsas məsələ isə ona qarşı qabaqleyici hazırlığın görülməsidir”, - deyə Ramiz Yunus fikirlərini yekunlaşdırıb.

Azərbaycanda qadın məhkumların sayı artıb

Son illər cəmiyyətin sosial-iqtisadi dinamikası cinayət statistikasında da öz əksini tapır. Məlumat görə, 2024-cü ildə ölkəmizdə ümumilikdə 33 min 379 cinayət hadisəsi baş verib. Cinayət törədənlərin 21 min 250-si kişi, 1 235-i isə qadın olub.

Cinayətlərin əksəriyyəti əmək qabiliyyəti olan, amma işləməyən və oxumayan şəxslər tərəfindən törədilib. Cinayət törədənlərin 47, 6 faizi - 15 min 885-i məhkum olunub. Onlardan 10-u ömürlük, 562-si isə şərti azadlıqdan məhrum olunub.

2024-cü ilin hesabatına görə, ölkəmizdə azadlıqdan məhrum edilən məhkumların 97, 1 faizini kişilər, 2,9 faizini isə qadınlar təşkil edir.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2023-cü ildə azadlıqdan məhrum edilən kişilərin sayı 6,8%, qadınların sayı isə 15,9% artıb.

Bundan əlavə, 2024-cü il şərti cəza alanlar içərisində də qadınların sayı artıb. Belə ki, bir il ərzində probasiya qeydiyyatında olan məhkumların 5,9 faizi qadınlardır. Bu rəqəm 2023-cü ilə müqayisədə 0,6 faiz artıb.

Hökumə Əliyevanın bibisi oğlu faciəvi şəkildə öldü

Ordubad rayonunda Ələhi kənd orta məktəbinin direktoru 1985-ci il təvəllüdlü Yusibov Adim Adıgözəl oğlu yük avtomobilinin altında qalaraq həyatını itirib. Bakupost.az xəbər verir ki, A.Yusibov AZAL-ın Aktau şəhəri yaxınlığında

qəzaya uğrayan təyyarəsinin mərhum bələdçisi, Milli Qəhrəman Hökumə Əliyevanın bibisi oğludur.

Qeyd edək ki, hadisə Ordubad rayonu Nürgüt kəndində baş verib. A.Yusibov Naxçıvan Muxtar Respublika Xəstəxanasına çatdırılsa da, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb

İyul ayı yeni başlasa da, artıq iki dəhşətli qadın cinayəti baş verib. İyulun ilk 3 günündə 3 qadın qurban olub.

1 iyul 2025-ci ildə Xaçmaz rayonunda 43 yaşlı Kifayət Lətifova öz oğlu tərəfindən qətlə yetirilib. Hadisənin təfərrüatları açıqlanmasa da, məlumdur ki, oğlu anasına bıçaqla hücum edib və qadın aldığı xəsarətlərdən keçib. 2 iyul 2025-ci ildə isə Sumqayıtda 40 yaşlı Aygün Bağirovaəri tərəfindən bıçaqlanaraq öldürülüb. Hadisə Səməd Vurğun küçəsində baş verib. Şahidlərin sözlərinə görə, əvvəlcə ər-arvad arasında mübahisə düşüb, daha sonra kişi qadına çoxsaylı xəsarətlər yetirib. Dərhal çağırılan təcili tibbi yardım qadını xilas edə bilməyib. Hər iki hadisə üzrə şübhəli saxlanılıb və istintaq gedir.

Lənkeranda daər həyat yoldaşını bıçaqlayıb, sonra özünü öldürüb. APA-nın cənub bürosunun verdiyi xəbəre görə, hadisə Lənkeran rayonunun Biləsər kəndində baş verib.

Kənd sakini, 1973-cü il təvəllüdlü Məzahir Rəcəbov ailə münafişəsi zəminində həyat yoldaşına çoxsaylı bıçaqla xəsarətlər yetirib. Daha sonra o, boğazını kəsərək özünü öldürüb.

Qadın Lənkeran Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb. Faktla bağlı hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən araşdırma aparılır.

Təəssüf ki, bu hallar son illərdə qadınlara qarşı zorakılıq statistikasının nə qədər acınacaqlı olduğunu bir daha göstərir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ildə məişət zorakılığı ilə bağlı 1482 cinayət törədilib, ümumilikdə 1386 şəxs məsuliyyətə cəlb edilib. Onlardan 88-i qadın, 1298 nəfəri isə kişi olub. Bu hüquqazidd əməllər nəticəsində 1513 zərərçəkmiş şəxs müəyyən edilib. Onlardan 1224-ü qadın, 289 nəfəri isə kişidir. Bu statistik rəqəmlərdən də görünür ki, zorakılıq törədən kimi, zorakılıq törədənlərin əksəriyyəti kişilər, zərərçəkmiş şəxslərin isə əksəriyyəti qadınlardır.

2024-cü ildə isə 1471 nəfər məişət zorakılığı nəticəsində zərərçəkib. Zərərçəkənlərin 83,5 faizini qadınlar, 1,2 faizini isə yetkinlik yaşına çatmayanlar təşkil edib. Bu rəqəm əvvəlki illərlə müqayisədə (2022-ci ildə isə 1605 nəfər) müəyyən qədər azalsa da, qadınlara qarşı aqressiyanın davam etdiyini göstərir.

Son illərdə baş verən və cəmiyyəti sarsıdan ən dəhşətli qadın qətlərindən biri 2021-ci ildə Salyanda qeydə alınmışdı - iki uşaq anası Zülfiyyə Həsənova həyat yoldaşını baltalanaraq öldürmüşdü. 2019-cu ildə isə

Yenə qadın qətləri: 3 gündə 3 cinayət...

Daha neçə qadın ölməlidir ki, cəmiyyət oyansın?

Bakıda Sevinc Məmmədova qısqanclıq zəminində həyat yoldaşını tərəfindən küçənin ortasında bıçaqlanmışdı. Gənəcə 2022-ci ildə baş verən hadisə də unudulmazdır: Fəridə Məmmədova qayınatası tərəfindən güllələnərək öldürülmüşdü.

Araşdırmalar göstərir ki, qətl törədən şəxslər hadisə anında empatiya hissindən məhrum olurlar. Empatiya - özünü başqasının yerinə qoymaq, onun ağrısını hiss etmək bacarığıdır. Təəssüf ki, empatiya, mərhəmət olmayan insanların sayı artır və bunun nəticəsində ailedaxili zorakılıq da yüksəlir.

Cəmiyyət olaraq bu faciələrin qarşısını almaq üçün qanunların sərtləşdirilməsi, maarifləndirmə və psixoloji dəstək proqramlarının gücləndirilməsi vacibdir. Qadınların həyat haqqı ən ali dəyər kimi qorunmalı, hər kəsin təhlükəsiz və zorakılıqsız yaşaması təmin edilməlidir.

"Təmiz Dünya" Qadınlara Yardım İctimai Birliyi-nin sədri Mehriban Zeynalova "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, qadınlarla bağlı işlər aparən qurumların problemə münasibətini kökünü dəyişmək lazımdır: "İnsanlar düşünür ki, ailə dağılmasın, kişi və qadın birgə yaşasın və s. Lakin heç kim zorakılıqla bağlı həssas yanaşmanı əsas götürmür. Ön plana ailəsinin möhkəmlənməsini qoyur, lakin möhkəmlənmə zəminində davamlı iş yoxdur. Nəticədə konflikt bir az da dərinləşir və kəskin for-

maya düşür. Biz qadınların mövcud vəziyyəti ilə bağlı stereotipləri aradan götürməliyik, əks halda, heç nəyə nail olmayacağıq. Digər amil isə budur ki, dünyada və cəmiyyətdə baş verən gərginliklər ailələrə təsirsiz ötürmür. Psixososial vəziyyətlə bağlı ciddi işlər görülməlidir. Qaynar xətlər çoxalmalıdır ki, şəxs ilkin gərginlik dövründə psixoloji dəstək alsın. Təbii ki, sosial dəstək məsələləri də öz yerində olmalıdır".

M.Zeynalova deyir ki, ictimai rəyde qadınla bağlı aqressiya var: "O, günahkar və xəyanətkar kimi göstərilir. Bütün məsələlərin kökündə yenə də qadın dayanır. Qadınə dəstək məsələsi lazımcına göstərilir. Mahiyyətə hazırda qadınlara daha çox dəstək göstərilməlidir. Ölkəmizdə uşaqlarla bağlı strategiya var və ciddi işlər görülür. Amma təəssüf ki, qadınlarla bağlı məsələdə biz bunu müşahidə edə bilmirik. İcra hakimiyyətlərinin bu məsələdə rolu artırılmalı, ailəyə müdaxilə proqramları olmalı, ailə ilə iş gücləndirilməli, evlərə gedilməli, psixoloq mütəmadi bu seansları aparmalıdır. Tam xidmət paketi təqdim edilməlidir ki, konfliktin ilk və yaxud orta mərhələsində müdaxilə proqramları işə düşsün. Bu bizdə yoxdur. Ötən ay Azərbaycanda 20 qadın keçmişəri, qardaşı və ya atası tərəfindən öldürülüb. Mədəni səviyyə aşağı düşdükcə zorakılıq halları yüksəlir. Qədim zamanlarda insanlar elə də təhsilli deyildilər, amma ənənvi davranış

modelleri var idi. Qadın qorunurdu, ona hörmət göstərilirdi, indi isə bu yoxdur".

Birliyin sədri bildirir ki, gərgin vəziyyətdə olan kişilər üçün qaynar xətt yardım malıdır: "Zorakılıq törədən və gərgin vəziyyətdə olan kişilər üçün kabinet açmışıq, lakin axıra qədər dəstək ala bilmirik ki, fəaliyyətini gücləndirək və davam edək. Bizim təşkilatda 8-9 ay bu fəaliyyət davam etdi. Biz bunu davam etdirmək üçün mənbələr axtarıq. Bizim Instagram səhifəmizə özünü gərgin hiss edən gənclər yazırlar, amma bunu daha çox genişləndirməyə ehtiyac var".

Ötən il BMT-nin Əhali Fondunun (UNFPA) Azərbaycan nümayəndəliyindən bildirilmişdi ki, qadınlara qarşı zorakılığın əsas səbəbləri cəmiyyətdə gender stereotiplərindən doğan zərərli sosial normaları mövcudluğudur. Yeni buna səbəb kişi ilə qadın arasında bərabərsizliyin dərinləşməsinə yol açan patriarxal davranış və düşüncələr, gender ayrı-seçkiliyinin mövcudluğudur.

Qadınların zorakılığa qarşı susmasına səbəb olan əsas amillərdən biri maddi-iqtisadi gücün olmamasıdır. Bu mənada, təhsili, işi olmayan erkən yaşda ailə qurmağa məcbur edilən qızlar zamanla zorakılıq qurbanlarına çevrilə bilərlər.

Azərbaycanda zorakılığa məruz qalan qadınların müdafiəsi üçün nəzərdə tutulan mühafizə orderi var. Qısamüddətli order dərhal verilməlidir, uzunmüddətli isə

məhkəmə qərarı ilə təmin edilir. Amma realıq tamam fərqlidir: zorakılığa məruz qalan qadınlar çox vaxt ya müraciət etməyə qorxurlar, ya da müraciət etdikdə gecikmiş cavab alırlar.

Qanun deyir ki, qısamüddətli order 24 saat içində verilir və 30-60 gün qüvvədə qalır. Uzunmüddətli orderdə isə məhkəmə 3 iş günü ərzində qərar verməlidir. Etibarlılıq müddəti 60 gündən 180 günədək olur.

2024-cü ildə Azərbaycanda cəmi 325 qısamüddətli və 34 uzunmüddətli order verilib. Maraqlıdır ki, zorakılığa məruz qalan qadınların çoxu hüququndan xəbərsizdir.

Mühafizə orderinin pozulmasına görə qanunda cəza nəzərdə tutulur - üç ilədək həbs. Amma həbs edilən varmı? Yox, əksəriyyəti yenə də qadının qapısına dayanır.

Hüquq müdafiəçiləri hesab edir ki, mühafizə orderinin işləməsi üçün prosedurlar sadələşdirilməli, hüquqi yardımlar pulsuz və əlçatan olmalı, zorakılıq törədənlər isə real cəzalandırılmalıdır. Əks halda, qadınlar hələ çox qan tökəcək, cəmiyyət isə hələ çox utanc içində susacaq.

Son 3 gündə qadınlara qarşı dəhşət hekayəsi hər birimizə bir sual qoyur: daha neçə qadın ölməlidir ki, bu cəmiyyət oyansın? Cəmiyyətin ləyaqəti qadınların təhlükəsizliyindən keçir. Onlar qorunmayanda, biz də insanlığını itiririk.

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

2025-ci ilin iyununa olan məlumata əsasən, ölkədə 229,9 min nəfər işsiz kimi qeydə alınıb və onların yarısından çoxunu kişilər təşkil edir. Bu vəziyyət əmək bazarında daha çox kişilərin çətinliklə üzləşdiyini göstərir. Kişilərin işsizlik səviyyəsinin yüksək olmasının əsas səbəbləri nə ola bilər?

Bəzi ekspertlərin fikrincə, Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən təqdim olunan bu statistik göstərici real deyil. Çünki regionlarda yetəri qədər əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan əhali məskunlaşıb.

Həmin insanlar həm heyvandarlıq, həm də bitkiçilik kimi fəaliyyətlərlə məşğul olurlar. Statistika qeyd olunmasa da, bu şəxslər gəlir əldə edirlər. Lakin rəsmi iş olmadığı üçün statistik göstəricilərdə əks olunmayıb. Belədirmi?

Bundan əlavə, son illərdə iş üçün ölkə xaricinə gedən şəxslərin sayı artıb. Əmək bazarındakı vəziyyəti bununla da əlaqələndirmək olarmı?

Daha bir məsələ, ekspertlər qeyd edir ki, burada ixtisas və bacarıqların tələbatla uyğunlaşmaması məsələsi də var. Belə ki, kişilərin bir hissəsi ənənəvi peşələrə üstünlük verir (sürücülük, fəhləlik, ustalıq və s.) Lakin iqtisadiyyat dəyişdikcə tələb edilən yeni bacarıqlar (rəqəmsal texnologiyalar, xidmət sahəsi, IT və s.) ortaya çıxır. Yeni tələblərə uyğunlaşmaqda çətinlik çəkən şəxslər işsiz qalır.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan **sosioloq Üzeyir Şəfiyev** bildirib ki, statistik göstəricilərin əsas səbəblərindən biri kişilərin təklif

Ölkədə ən çox kişilər iş tapmır - səbəb

Üzeyir Şəfiyev: "Əməkhaqqı kişiləri qane etmir, ona görə də işsizlik yaranır"

olunan əməkhaqqı ilə razılaşmamasıdır: "Bu cür statistikanın səbəbləri ondan ibarətdir ki, bəzən kişilər təklif olunan iş yerlərini qəbul etmirlər. Çünki əməkhaqqının səviyyəsi onları qane etmir. Bu səbəbdən kişilərin həmin işlərdən imtina etməsi fonunda onların arasında işsizlik reallığı yaranır. Üstəlik, orta əməkhaqqı ilə real əməkhaqqı və median əməkhaqqı arasında ciddi fərqlər var. Eyni zamanda vergi yükünün artması və inflyasiya da real əməkhaqqına təsir edir. Bu səbəbdən əmək bazarında təklif olunan iş yerləri kişilər üçün cazibədar sayılır və bu da işsizlik problemini daha da dərinləşdirir".

Sosioloq qeyd edib ki, bu cür statistika təkcə Azərbaycana məxsus deyil: "Əslində bu kimi göstəricilər bütün ölkələrdə müşahidə olunur. Amma Azərbaycanda da yeni iş yerlərinin yaradılması istiqamətində bir sıra təşəbbüslər həyata keçirilir. Xüsusən də işğaldan azad olmuş ərazilərdə - regionların iqtisadi inkişafı fonunda yeni iş yerlərinin açılması istiqamətində proqramlar mövcud-

dur. Lakin əmək bazarına hər il ən azı 110 min yeni işçi qüvvəsi daxil olur və bu da rəqabəti daha da artırır. Belə rəqabətli şəraitdə əmək bazarında daha çox rəqabətə davamlı kadrlar tələb olunur".

Ekspert vurğulayıb ki, əmək bazarına daxil olan işçi qüvvəsinin təhsil səviyyəsi ilə əmək bazarının tələbləri arasında uyğunluq problemi var: "Əmək bazarına daxil olan işçi qüvvəsinin böyük hissəsi ali təhsilli deyil və bu səbəbdən əmək bazarının tələblərinə cavab vermir.

Ona görə də əmək bazarının tələblərinə uyğun ixtisaslaşmış mütəxəssislərin hazırlanması zəruridir. Bu proses proqnozlaşdırma əsasında aparılmalıdır: 5-10 ildən sonra əmək bazarı hansı ixtisaslara ehtiyac duyacaqs, həmin istiqamətdə kadrların hazırlanması tələb olunur. Peşə və ali təhsil ocaqlarında məhz gələcəyin əmək bazarına cavab verəcək mütəxəssislər hazırlanmalıdır.

Əmək bazarı ilə təhsil müəssisələri arasında koordinasiya zəifdir. Əmək bazarı, mü-

əssisələr təhsil müəssisələrini sifariş verməlidir. Təhsil müəssisələri də bu sifarişlərə uyğun olaraq yaxın və uzaq perspektiv üçün mütəxəssis hazırlamalıdır. Əmək bazarı təklif-tələb əsasında fəaliyyət göstərməlidir. Məsələn, filoloq və hüquqşünas nə qədər hazırlanmalıdır? Elə sahələr var ki, mütəxəssis çatışmazlığı yaşanır, elə sahələr də var ki, mütəxəssis bolluğudur. Bu isə əmək bazarının düzgün idarə olunmaması ilə bağlı problemdir. Həmçinin təhsil müəssisələrində menecment

məsələsində də suallar yaranır. Əmək bazarına uyğun kadrların hazırlığı bu sahədə əsas vəzifələrdən biridir".

Ekspert regionlardan paytaxta miqrasiya axınına da toxunub: "İkinci mühüm məqam regionlardan Bakıya axınla bağlıdır. Bu axın nəticəsində paytaxtda əmək bazarında sıxlıq yaranır. Rəqabətin çox olması əməkhaqqını aşağı salır. Əvəzində isə regionlarda təklif olunan əməkhaqqı adekvat olmadığından insanlar ora getmək istəmir, miqrasiya olmur. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgəsində isə bu prosesin qarşısını almaq üçün daha yüksək əməkhaqqı təklif edilir. Bu, paytaxta axının qarşısını almaq və regionların iqtisadi inkişafını stimullaşdırmaq üçün vacib addımdır".

Sosioloq təklif edib ki, bu model digər bölgələrdə də tətbiq oluna bilər: "Əgər regionlarda da əməkhaqqı yüksək olarsa, insanlar paytaxta köçməz və bölgələrdə iqtisadi aktivlik artır. Nəticədə işsizliklə bağlı ümumi vəziyyət də yaxşılaşar".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Xəstəxanalarda onlayn növbə problemi

Yoluxucu xəstəliklərin yayılması, pandemiya, travmalar, mürəkkəb əməliyyatların çoxalması reanimasiya ehtiyacını artırır

Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin (TƏBİB) tabeliyində fəaliyyət göstərən tibb müəssisələrində 1200-dən çox çarpayı fondu ilə reanimasiya tədbirlərinə ehtiyacı olan, sağlamlıq halı ağır qiymətləndirilən xəstələrə xidmət göstərilir. Bu çarpayılarda 606-sı Bakı və Sumqayıtın, 654-ü isə regionların payına düşür.

Bu barədə TƏBİB-in İctimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya departamentinin rəhbəri **Zamirə Ədilova** Xəzər TV-nin "Xəbər ertəsi" verilişində bildirib.

Qurum rəsmisi qeyd edib ki, xəstə sayında artım, yoluxucu xəstəliklərin yayılması, pandemiya, travmalar, mürəkkəb əməliyyatların çoxalması reanimasiya ehtiyacını artırır. Təkcə 2025-ci ilin may ayında Bakı və Sumqayıt üzrə 70 yeni çarpayı istifadəyə verilib. Bunlardan 40-ı Məhəmməd Modul Tipli Xəstəxanada yaradılan reanimasiya şöbəsində yerləşir.

Bundan başqa, Şəmkir-Tovuz tibbi ərazi bölmələrinə aid 5 rayon xəstəxanasında çalışan 10 həkim və 40

orta tibb işçisi reanimasiya üzrə təlimlərə cəlb olunub. Bu təlimlər davamlı olacaq.

Z.Ədilova xəstəxanalardakı növbə probleminin aradan qaldırılması və elektron növbə sistemi barədə də məlumat verib:

"TƏBİB-in tabeliyindəki tibb müəssisələrində elektron növbə sistemi mərhələli şəkildə tətbiq olunur. Elektron növbə sisteminin tətbiqi nəticəsində pasiyentlər onlayn və

ya yerində növbə götürərək rahat şəkildə qəbul üçün qeydiyyatdan keçə bilərlər. Tibb personalı qəbul planlamasını daha düzgün həyata keçirir, zamanın idarə olunması tənzimlənir. Sıra məlumatı terminal ekranlarında əks olunur.

Hazırda bu sistem paytaxt və regionlardakı bəzi böyük tibb müəssisələrində aktiv istifadə olunur və gələcəkdə digər müəssisələrə də tətbiqi nəzərdə tutulur.

Paytaxtda və Abşeron ərazisində yerləşən 16 tibb müəssisəsində 30-a yaxın, regionlarda isə 23 tibb müəssisəsində 40-dan çox elektron növbə terminalı və monitorlar quraşdırılıb. Son aylarda Şəmkir və Tovuz rayon mərkəzi xəstəxanalarında elektron növbə sistemi qurulub istifadəyə verildi. Bərdə, Qazax, Şəmkir, Tovuz, Göygöl, Mingəçevir, Qobustan, Abşeron və digər tibb müəssi-

sələrində də elektron növbə sistemi tətbiq olunur.

Bundan əlavə, TƏBİB-in tabeliyində fəaliyyət göstərən Yeni Klinikada onlayn növbə və randevü sistemi fəaliyyətdədir. Mərhələli şəkildə digər tibb müəssisələrində də onlayn növbə sistemi tətbiq ediləcək".

TƏBİB rəsmisi təcili tibbi yardımın gecikməsi halları və əsassız çağırışlar barədə də danışdı: "Mütləq olaraq ambulan parkı genişləndirilir və briqadaların sayı artırılır. Bakı şəhəri üzrə gündəlik olaraq 120-130 civarında ambulan xəttə buraxılır. Əlamətdar günlərdə, beynəlxalq və yerli genişmiqyaslı tədbirlər zamanı bu say 150-dək artırılır.

Bundan əlavə, təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım stansiyalarının yerləşməsinə yenidən baxılır və əlavə məntəqələrin təşkil olunması nəzərdə keçirilir.

Gün ərzində icra olunan çağırışların sayı 2000-2500 civarında olur. Onların arasında kifayət qədər əsassız çağırışlar (təxminən 10-15 faiz) da qeydə alınır. Bu tip çağırışlar təcili tibbi yardıma aidiyyəti olmayan müraciətlər olur.

Yeni yaşayış məntəqələrinin salınması, ünvansız yaşayış məskənlərinin olması, nəqliyyat vasitələrinin sıxlığı ilə müşahidə olunan tıxaclar, yol hərəkəti iştirakçılarının ambulanlara yol verməməsi, çağırışların həddindən çoxluğu ilə əlaqədar gecikmələrin olması da qaçılmazdır".

Qeyd edək ki, təcili yardım aşağıdakı hallarda çağırışlardan imtina edə bilər:

- Qan təzyiqinin yüngül dəyişməsi (hipertoniya, baş ağrısı və s.);

- Xroniki xəstəliklərin kəskinləşməsi olmayan halları (məsələn, şəkər, osteoondroz);

- Soyuqdəymə, öskürək, qızdırmasız qrip simptomları;

- Uzun müddətdir davam edən ağrılar (kəskin olmayan, həyat üçün təhlükə yaratmayan).

Tibbi nəqliyyat xidməti ilə əlaqəli hallarda:

- Xəstənin planlı olaraq bir tibb müəssisəsindən digərinə köçürülməsi;

- Müalicə və müayinəyə aparılma (poliklinikaya, xəstəxanaya);

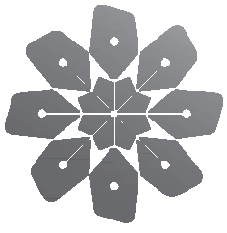
- Evə yazılma zamanı daşınma.

Sosial və ya qeyri-tibbi səbəblərlə çağırış:

- Evdə təzyiq ölçdürmək, iyne vurdurmaq üçün;

- Xəstənin tək olması, yaxınlarının olmaması;

- Sərxoş şəxslərin səbəbsiz çağırışı.

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi

Son zamanlar şəhərimizin parklarında, futbol meydançalarında qazondan istifadə edilir. Bəzən təbii qazona baxımın əziyyətli olduğunu düşünənlər süni qazona üstünlük verirlər. Əslində isə burada bilməli olduğumuz xeyli nüans var.

ARAYIŞ: Qazon - dənli bitkinin-ot toxumunun səpildiyi və səthində sıx yaşıl örtüyün əmələ gəldiyi torpaq sahəsidir. Dənli bitkilər ionlaşdırmaq və fitonsid xüsusiyyətinə malikdir. Gözoxşayan çəmənlilikdə güllərin, dekorativ kolların və ağacların əsrarəngiz gözəlliyi xüsusi olaraq nəzərə çarpır.

Qazonun və yaşıl örtüyün bir neçə növü mövcuddur. Seçdiyiniz sahədə mehiz hansı qazonun yetişdiriləcəyi sizin seçiminizdən asılıdır. Bunlar parter, çəməni otu, yaxud mavritan qazonları ola bilər. Ola bilsin ki, siz öz seçiminizi ot örtüyü olmayan sahə üzərində saxlayasınız. Amma unutmayın ki, seçilən hər bir çəmənlilik onun sahibinin fərdi zövqünü ifadə edir.

Adi bağ-park qazonu. Bu, qazonun daha geniş yayılmış növüdür. Adi qazon tez-tez gözməyə çıxılan, yaxud ətrafda uşaq meydançasının yerləşdiyi ərazilər üçün optimal variantdır. Bundan savayı, belə qazon xüsusi qulluq da tələb etmir. Adi qazona verilən əsas tələblər - onun mexaniki zədələrə qarşı davamlılığı, uzunömürlüüyü, dekorativliyi, kölgəyə dözümlüliyi. Adi qazonu yaratmaqdan ötrü dənli bitkilərdən istifadə olunur. Belələrində çəmənlilik qırtıcını, qırmızı yulafı, adi tarlaotu, çoxillik qaramuqu, çəmənlilik yulafını, ağ yoncanı aid et-

mək olar. Bu zaman bəzən hətta 3-5 növ ot toxumlarının qarışığından da istifadə edirlər.

Qazon varsa, qulluq da etməlisən...

Qazonlar da təbiətə xeyir verir. Son dövrlərdə, doğrudan da, hara gedirsən, görürsən ki, çox yerlərdə qazon döşənilib. Amma onlara qulluq məsələsini unutmamaq olmur. Bir həftə, iki həftə fikir vermədin, qulluq etmədin, yəni qazonu qorumaq üçün lazımlı işləri görməlisən. Bəzi yerlərdə qazonlara, həttdən də, qulluq edirlər, otunu biçirlər. Bəzi yerlərdə isə tapdalananda, xarab olanda yenisi ilə əvəz edirlər.

Ancaq çox vaxt tərsini görürük, yəni qazonlar yanır, ya da tapdalanır, amma onu əvəz edən tapılmır. Bu kimi halları göz önünə alaraq yaşıllığa qənim kəsilməməliyik. Qazonu qorumaqla faydasını daha çox görmüş olarıq, nəinki onu tapdalanmaq hesabına istirahət etməklə.

Təbii qazon örtüyünə qulluq etmək istəməyənlər isə həm də ucuz süni qazondan yararlanırlar. Ölkədə süni ot örtüklərinin Azərbaycanda satışı həyata keçirilir. Süni qazon polietilen materialdan hazırlanır və həmişə yaşılıdır. Qulluğa, suvarmağa ehtiyac yoxdur. Əsasən tennis kortu, golf meydançası, bağ evləri, stadi-

Ekologiya

Yaşıllıq bahalı lüksə çevrilib

onlar üçün alınır. Xalça kimi hazırlanır, yerdən hündürlüyü 10 millimetrdən 100 millimetreyə qədər olur. Süni qazonlara 8 il zəmanət verilir.

Süni qazonun təbii qazon kimi üzərində gəzərkən əzilməsi problemi yoxdur. Çindən, Dubaydan, Türkiyədən gətirilən məhsullar çeşidində, rənginə, keyfiyyətinə görə dəyişir. Bir kvadratmetri 12 manatdan 20 manatadək ola bilər.

Qazonlar tez-tez saralır, çünki sulama düzgün aparılmır

Qazonların saralmasının ən başlıca səbəbi sulamanın düzgün aparılmamasıdır. Yaxud sulamanın təzə əkilən qazonlar üçün gündə iki dəfə səhərlər günün isti olmayan vaxtında və axşam havanın sərin vaxtında aparılması məsləhətdir. Havanın isti vaxtında edilən sulama zamanı qazonun yarpaqlarının üstündə və torpaqda qalan suyun qızmasına səbəb olur. Bu isə qazon üçün mənfi təsir göstərir. Sulama çi-

ləmə vasitəsilə aparılmalıdır. Su qazon əkilən sahədə qeyri-bərabər paylanmamalıdır. Su düşməyən sahədə qazon susuzluqdan saralacaq, su çox toplanan sahədə isə çürüyəcək.

"Qazon yaşıllığın bir növüdür. Ətraf mühitin təmiz saxlanması üçün mühüm rol oynayır. Biçib kənara qoyanda, əlbəttə, çürümə gedir və ətrafa pis qoxu yayılır".

Bunu **ekspert Telman Zeynalov** mediaya bildirib. Ekoloqun sözlərinə görə, həyata üfunət o dərəcədə olur ki, ətrafda dayanmaq belə mümkün olmur.

"Biçilən qazondan mal-qara, quşlar üçün yem kimi istifadə ediləməsi daha məqsədə uyğundur. Qazon xüsusi toxumların əkilməsi hesabına yetişdirilir. Heyvanların qidalanması üçün heç bir problem yoxdur. Lakin ona vaxtında qulluq olunması, biçilmiş hissəsindən lazımı dərəcədə istifadə edilməsi daha məqsədə-

uyğundur. Biçilən qazon gü-nəş, su altında çürüdüüyü zaman ondan metan qazı ayrılır. Metan ağır qazdır, həm insanların səhətinə, həm də ətraf mühitə mənfi təsir göstərir".

Süni qazon təbii qazondan ən azı 5 dəfə baha olur. Süni qazon təbii qazondan fərqli olaraq qulluq tələb etmir. Süni qazondan əsasən oyun meydançalarında istifadə olunur. Bununla yanaşı, siz süni qazonla balkon və həyətyanı sahənizi də dekor edə bilərsiniz.

Gözəl yaşıl qazon səliqəli həyat və əkilmiş bitkilərlə birləşir. Bununla belə, belə bir qazon temperatur dəyişikliklərinə məruz qalır, aşınmaya davamlı deyil, həşəratlar və heyvanlar tərəfindən zədələnir. Süni qazon qoyaraq, şaxtalar-dan, çeyirtkələrdən və ya avtomobil təkərlərindən izlərindən qorxmaq olmaz. Üstəlik, süni qazon demək olar ki, heç bir baxım tələb etmir.

Süni ot örtüyünün mənfi təsirləri kimi isə futbolçularda zə-

dələnmə riskinin artması (xüsusilə diz və ayaq biləklərində), çox isti havada süni örtüyün həddindən artıq qızmasını, ekoloji problemləri (mikroplastiklərin ətraf mühitə təsiri) göstərə bilərik. Burada uşaq məşqçilərini ən çox narahat edən amil bu cür örtüklərdən daimi istifadənin azyaşlılarda zədələrin yayılmasına təsiridir. Belə ki, süni örtüklü meydançalarda oyun zamanı futbolçularda diz və ayaq biləyi zədələrinin riski artır, əzələ gərginlikləri və oynaqalarda problemlər daha tez müşahidə edilir. Bundan əlavə, səthin sürtünməsi nəticəsində dəri yanıqları kimi xəsarətlər qeydə alınır.

Süni ot örtüyündən istifadə intensivliyi necədir?

Meydança gündəlik və ya çoxsaylı oyun-məşq üçün istifadə olunursa, ömrü 6-8 ilə qədər qısala bilər. Az istifadə olunan meydançalarda bu müddət 10 ildən çox ola bilər. Buna bir neçə amil təsir edə bilər:

Baxım və texniki xidmət

Süni örtüklər baxımsız buraxılarsa, tez sıradan çıxır.

Daim fırçalanması, təmizlənməsi və dolğu materiallarının (qum, rezin) balansda saxlanması vacibdir.

İqlim şəraiti

Çox isti və ya çox soyuq bölgələrdə günəşdən gələn ultrabənövşəyi şüalar və şaxtalar örtüyün keyfiyyətinə mənfi təsir edə bilər.

Örtüyün keyfiyyəti və markası

Yüksək keyfiyyətli və FIFA sertifikatlı süni örtüklər 10 ilə qədər dözümlü olur.

Ucuz və standartlara uyğun olmayan örtüklər 4-5 ilə sıradan çıxır.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

Ölkədə ən qiymətli idi, yenə bahalaşır

Ekspert: "Torpaq sahəsi azaldıqca yaxşı yerlərdə torpağın qiyməti daha da artır"

Torpaq sahələrinin qiymətində artım sürətlənir, 2025-ci ildə də bahalaşma davam edir.

Bu barədə Azərbaycan Beynəlxalq Bankının (ABB) "Bakı şəhəri üzrə daşınmaz əmlak bazarının təhlili" adlı hesabatında məlumat verilib.

2023-cü ilə müqayisədə 2024-cü ildə torpaq sahələrinin orta qiyməti 14% artıb. Bakı şəhəri üzrə torpaq qiymətlərində artım tendensiyası 2022-ci ildən başlayaraq davam edir.

Hesabata əsasən, 2022-ci ildən bu yana torpaq sahələrinin dəyəri ümumilikdə 44% yüksəlib. Torpaq bazarında təklifin məhdudlaşması və tələbin artması qiymətlərin davamlı artımını şərtləndirib. Məlumatla görə, 2025-ci ilin I rübündə torpaq sahələrinin qiyməti 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 19% bahalaşsın.

Ekspertlərin fikrincə, urbanizasiya və şəhərsalmanın

genişlənməsi boş torpaq sahələrinin azalmasına gətirib çıxarır, bu isə torpağa olan tələbatı artıraraq qiymət artımını qaçılmaz edir. Nəticədə, 2025-ci ildə də torpaq sahələrinin qiymətlərində artımın davam edəcəyi proqnozlaşdırılır.

Daşınmaz əmlak növləri içərisində ən önəmli torpaq sahələridir. Çünki digər daşın-

maz əmlak növlərinin mövcud olması üçün mütləq şəkildə torpaq sahəsinin var olması zəruridir. Bakı Şəhərinin Baş Planına əsasən, müxtəlif infrastruktur layihələri həyata keçiriləcək ki, bunlar da torpaq qiymətlərinə təsir göstərəcək. Baş Planın həyata keçirilməsi üçün icra strukturları tərəfindən müəyyən normativ

qaydalara ciddi əməl edilməsi tələb edilir.

Əvvəllər çoxmərtəbəli yeni mənzillərin tikilməsi üçün müəyyən torpaq sahəsi ayrılırdı və həmin sahədə sahibkar daha çox tikinti sahəsi əldə etmək üçün sıx binalar inşa edirdi. Lakin indi normativ qaydalara əməl etmə tələbindən sonra tikinti üçün nəzərdə tu-

şu yerlərdə torpağın qiyməti daha da artır. Hesab edirik ki, hətta qalıq torpaqların da qiyməti orta hesabla 100 faizdən çox bahalaşsın. Daşınmaz əmlakın bahalaşdığı ərazilərdən biri də Ağ şəhər ərazisidir. Bu ərazidə bir neçə sahə satışa çıxarılmışdı ki, qiyməti bazar dəyərinə kifayət qədər yuxarı idi. Bu da layihənin genişlənməsi ilə bağlıdır. Hazırda bünövrədən başlayan yeni tikililərdə olan qiymətlər 100 kv/m üçün 4500-5000 AZN arasında dəyişir. Qeyd etmək lazımdır ki, tələbat da az deyil".

Ekspert vurğuladı ki, torpaq tükənən əmlak növüdür: "Tələbat olan ərazilərdə qiymət artımının olması təbii haldır. Ölkə üzrə bu göstəricilər daha çox Bakı şəhərində qeydə alınıb - Badamdar, See Breeze, Mərdəkan, Bilgəh, Şüvəlan, Buzovna da torpağın qiyməti həddən artıq bahalaşsın. Təkliflər az olduğu, pres-tijli ərazi olduğu üçün bu ərazilərdə yerindən asılı olaraq qiymət artımı orta hesabla 15-20, bəzi yerlərdə isə hətta 30 faiz olub. Üstəlik, təkliflərin sayı həddən artıq azdır".

■ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Bu il iyunun 1-nə Azərbaycan baycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 508,3 milyon manat təşkil edib. Mərkəzi Bankın məlumatına əsasən, bu, mayın 1-i ilə müqayisədə 1,1 faiz çoxdur. Ölkədə problemli kreditlərin məbləği ilin əvvəlinə nisbətən 13,2 faiz, son bir ildə isə 9 faiz artıb. May ayının sonuna vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kredit portfelində xüsusi çəkisi 1,7 faiz təşkil edib.

Mərkəzi Bankın rəsmi statistikasına əsasən, 2025-ci ilin iyunun 1-nə bankların müştərilərə verdiyi kreditlərin ümumi həcmi (ehtiyatlar çıxılmadan) 28 milyard 386.5 milyon manat təşkil edib. Bu göstərici ötən ilin eyni dövrü (25 milyard 158.2 milyon manat) ilə müqayisədə 3 milyard 228.3 milyon manat və ya 12.8 faiz artıb. Son bir ildə kredit portfelinin xarici valyutada olan hissəsi 404.6 milyon manat (8.8 faiz) azalaraq 4 milyard 607.6 milyon manatdan 4 milyard 203.0 milyon manata düşüb.

May ayında bankların kredit portfelini aylıq 1 faiz və ya 290 milyon manat artıb. Kredit portfelinin strukturunda biznes kreditləri - 53.2 faiz (15 milyard 100 milyon manat), istehlak kreditləri - 31.3 faiz (8 milyard 881.9 milyon manat), ipoteka kreditləri - 15.5 faiz (4 milyard 404.6 milyon manat) paya malikdir.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin may ayında bankların kredit portfelini 2.1 faiz və ya 513.7 milyon manat artaraq 25 milyard 158.2 milyon manat olmuşdu. Ötən ilin 31 may tarixində bankların kredit portfelində biznes kreditləri - 54.8 faiz (13 milyard 784.7 milyon manat), istehlak kreditləri - 29.7 faiz (7 milyard 480.2 milyon manat), ipoteka kreditləri - 15.5 faiz (3 milyard 893.3 milyon manat) paya malik olmuşdu. Həmin dövrdə bankların biznes, istehlak və ipoteka portfelini müvafiq olaraq 308.4 milyon manat (+2.3 faiz), 153.2 milyon manat (+2.1 faiz) və 52.2 milyon manat (+1.4 faiz) artmışdı.

Qeyd edək ki, problemli kreditlər Azərbaycan üçün başibəlalı məsələdir. 2015-ci ildə neft qiymətlərinin kəskin ucuzlaşması və ardıcıl iki devalvasiyadan sonra bu məsələnin hansı səviyyəyə gəlib çatdığı və necə həll olunduğu məlumdur. Dövlətin müdaxiləsi olmasaydı, 2 milyard manata yaxınlaşan vaxtı ötmüş kreditlər bank sektorunu çökürəcəkdə.

Bir sıra mütəxəssislər problemli kreditlərin artmasında əsas rolun istehlak kreditlərinə məxsus olduğunu bildirirlər. 2015-2016-cı illərin devalvasiyalarından sonra yaranan problemli kredit böhranından sonra Mərkəzi Bank istehlak kreditlərinin sərtləşdirilməsi üçün banklarla iş apardı. Bir neçə ildən sonra belə kreditlərin ümumi kredit portfelindəki payını azaltmaq mümkün oldu. Lakin son illərdə Azər-

Vaxtı keçmiş kreditlər- banklar kimi və nəyi düşünür...

Bank sahəsi üzrə mütəxəssisin dediyinə görə, problemli kreditlərin səviyyəsinin artması ölkədəki sosial-iqtisadi durğunluqla bağlıdır

baycanda yenidən istehlak kreditlərinin davamlı artımı diqqəti cəlb edir. Rəsmi statistikaya nəzər salsaq görürük ki, 2020-ci ilə müqayisədə belə kreditlərin ümumi məbləği 3 dəfəyə yaxın artıb.

Göstəricilərin illik müqayisəsi göstərir ki, son bir ildə bankların kredit portfelindəki artımın hərəkətverici qüvvəsi istehlak kreditləri olub. Belə ki, ötən ilin mayı ilə müqayisədə bu ilin mayında biznes kreditləri 1 milyard 315,3 milyon manat (9,5 faiz), istehlak kreditləri 1 milyard 401,7 milyon manat (18,7 faiz), ipoteka kreditləri 511,3 milyon manat (13,1 faiz) artıb.

Qeyd edək ki, dünya təcrübəsində istehlak kreditləri iqtisadi aktivliyi stimullaşdırmağın əsas alətlərindən biri kimi qəbul edilir və müsbət amil olaraq qiymətləndirilir. Çünki istehlak kreditləri əhəlinin alıcılıq qabiliyyətini artıraraq istehlakçı tələbini stimullaşdırır. Kreditlər sayəsində insanlar böyük alqı-satqı əməliyyatlarını daha asanlıqla reallaşdırırlar. Bu kreditlərin əlçatanlığı xüsusən avtomobil, məişət avadanlıqları və digər istehlak məhsullarının alqı-satqısını artırır. Tələbin artması, öz növbəsində, iqtisadiyyatda istehsalın və xidmət sektorunun inki-

şafına təkan verir. Kreditlər sayəsində müştərilər daha çox istehlak edir və istehsal müəssisələri daha çox mal və xidmət istehsal edir. Bu, xüsusən daxili istehsalın artmasına, işsizliyin azalmasına və ümumi iqtisadi fəallığın yüksəlməsinə səbəb olur. İstehlak kreditlərinin artması bank sektorunun inkişafına da müsbət təsir göstərir. Banklar istehlak kreditləri ilə bağlı xidmətlərini genişləndirir, yeni məhsullar təqdim edir, faiz gəlirləri əldə edirlər.

Azərbaycanda isə keçmiş mənfəəti təcrübə sayəsində istehlak kreditlərinin artımı təhlükəli tendensiya kimi qiymətləndirilir. Çünki belə kreditlərin artımı problemli kreditlərin də artımı ilə müşayiət olunur.

İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfərlinin "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, problemli kreditlərin artması Azərbaycanda kredit faizlərinin yüksək olması ilə bağlıdır: "Azərbaycanda istehlak, istərsə də biznes kreditləri olsun, hər biri çox yüksək faizlidir. Bu isə həm vətəndaşlara, həm də biznesə əlavə yüklənir. Çünki böyük faizlər olduqda biznes inkişaf edə bilmir, kiçik və orta sahibkarlıq əziyyət çəkir. Kiçik və orta sahibkarlıq inkişaf edə bilmərsə,

dəmək, əhəlinin qazanc imkanları genişlənmir. Yeni bu gün ölkədə kredit faizləri yüksək, əhəlinin gəlirlərinin artımı isə aşağıdır. İnsanlar bir çox hallarda bir bankdan götürdükləri kreditləri digər bankdan borclanma ilə bağlayırlar. Nəticədə, ikiqat faizlər ödəməli olurlar. İşsizliklə bağlı problemlərin olmasını, gəlirlərin aşağı düşməsinə nəzərə alaraq rəsmi rəqəmlərə əsasən deyə bilərik ki, Azərbaycanda nominal gəlirlər belə azalıb. Buna görə də problemli kreditlərin həcmi kiçik qədər yüksək sürətlə genişlənir".

Ekspertə görə, hələlik Azərbaycanda problemli kreditlərin ümumi kredit portfelindəki payı təhlükəli həddə deyil: "Lakin belə kreditlərin artmasının özü təhlükəli tendensiya deyil və onun qarşısının alınması üçün addımlar atılmalıdır. Bu addımlar atılmasa, bir müddətdən sonra bank sektoru üçün çox böyük təhlükəyə çevriləcək və dövlət məcbur qalacaq ki, milyardlarla vəsait xərcləsin. Amma bunun əvəzinə önleyici tədbirlər görülsə, əlavə vəsaitə ehtiyac qalmayacaq. Önleyici tədbir isə kredit faizlərinin aşağı salınmasından ibarətdir. Buna da real iqtisadiyyatı inkişaf etdirməklə nail

milli valyutada verilən kreditlər üzrə orta faiz dərəcəsi 14,40 faizdən 15,04 faizə, xarici valyutada verilən kreditlər üzrə orta faiz dərəcəsi isə 5,34 faizdən 5,66 faizə yüksəlib. Yeni faiz artımı istehlak kreditlərinin verildiyi manat kreditlərində daha yüksək olub.

Bank sahəsi üzrə mütəxəssis Əkrəm Həsənovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Azərbaycanda problemli kreditlərin səviyyəsinin artması ölkədəki sosial-iqtisadi durğunluqla bağlıdır: "Biznes inkişaf edə, işini genişləndirə bilmir. Nəticədə əhəlinin iş imkanları daralır, gəliri azalır. Bu, əhəlinin kredit ehtiyaclarını artırır - istehlak kreditləri bu səbəbdən yüksəlir. Gəlirlərin ön yaxşı

halda artmaması əhəlinin biznesin kredit qaytarmaq qabiliyyətini aşağı salır. Bu şəraitdə faizlər də artır. Sonuncu məsələdə girov qoyulan əmlakların satılmaması mühüm rol oynayır. Bu gün yüksəkmərtəbəli binalarda mənzillərin qiymətini süni şəkildə yüksək saxlasalar da, banklara girov qoyulan əmlakları satmaq mümkün olmur. Yəni girov kimi dəyərləndirildiyi qiymətə satmaq olmur, çünki alıcılıq qabiliyyəti aşağıdır. Hərraclarda belə əmlakları alan yoxdur. Hamı bilir ki, hazırda daşınmaz əmlak bazarında qiymətlər süni şişirdilib, real qiymət xeyli aşağıdır".

Ekspert vurğulayır ki, problemli kreditlərin artım tempinin sürətlənməsi təhlükəli tendensiya deyil: "Bilirsiniz ki, 2015-ci ildə problemli kreditlərin artmasında manatın məzənnəsindəki dəyişiklik mühüm rol oynadı. Belə bir hal yenidən yaşansa, problemli kreditlər yenidən ciddi böhrana səbəb ola bilər. Məsələ burasındadır ki, hazırda səsləndirilən rəqəmlər banklar vasitəsilə verilən istehlak kreditlərinin məbləğini ifadə edir. Amma məişət texnikası, ev avadanlıqlarını banklar olmadan kreditlə vermən çoxsaylı mağazalar da var. Onların kredit dövryyəsinə də nəzərə alsaq, istehlak kreditlərinin real həcmi daha yüksək olduğunu deyə bilərik.

Bir məsələni də qeyd edim ki, problemli kreditlərin hansı bankda daha çox, hansı bankda daha az olduğu bilinmir. Elə banklar var ki, problemli kreditlərin müəyyən qədər artımı təhlükə yaratmır. Lakin zəif banklar da var ki, vaxtı keçmiş kreditlər problemə səbəb olur. Bu isə adətən belə bankların bağlanması ilə nəticələnir".

Q Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

Qeyd edək ki, son bir ildə

MUSAVAT

Son səhifə

N 113 (8723) 4 iyul 2025

İtaliyada illərlə cəmiyyətdən təcrid olunmuş "kabus uşaqlar" tapıldı

İtaliyanın Turin şəhəri yaxınlığındakı Lauriano qəsəbəsində hüquq-mühafizə orqanları yarımçıq vəziyyətdə olan bir fermada 9 yaşlı oğlan və onun 7 yaşlı bacısını aşkarlayıb. Onlar illərdir cəmiyyətdən təcrid olunmuş vəziyyətdə yaşayıblar.

Oxu.Az bu barədə "Daily Mail"-ə istinadla xəbər verir.

Hadisə bölgəni su basması təhlükəsi səbəbilə həyata keçirilən təxliyə zamanı baş verib. Aşkarlanan uşaqların heç vaxt həkimə, məktəbə getmədiyi və heç bir sosial mühitdə iştirak etmədiyi ortaya çıxıb.

"Onlar yaşlarına uyğun olmayan bezlər geyinmişdilər və yalnız özlərinin anlayacağı primitiv bir dildə danışdılar", - deyə məqalədə qeyd olunur.

Onları bu yaşına qədər heç kim görmədiyi və eşitmədiyi üçün İtaliya mediasında uşaqlara "kabus uşaqlar" adı verilib.

Uşaqların atası - 54 yaşlı hollandiyalı heykəltəraş - onları cəmiyyətdən təcrid etməsinin səbəbini infeksiya qorxusu, o cümlədən koronavirusdan ehtiyat etməklə izah edib. O, bu qərarı uşaqların qorumaq məqsədilə verdiyini deyib. Məlumatla görə, uşaqların anası onlarla yaşamır və onların taleyi ilə maraqlanmır.

Hazırda qardaş və bacı İtaliya sosial xidmətləri tərəfindən mühafizəyə götürülüb. Onlar üçün himayədar ailə axtarılır.

Alimlər süni intellektdən istifadə edərək binaları soyuq saxlayan boya yaradıblar

Çin, ABŞ, İsveç və Sinqapurdan olan elm adamları süni intellektdən istifadə edərək binaları sərin saxlaya bilən boya formulunu yaradıblar.

Oxu.Az bu barədə "The

Guardian" nəşrinə istinadla xəbər verir.

Nəşrin məlumatına görə, yeni örtüklər Günəş işığına məruz qaldıqdan sonra binaları adi boyadan 5-20 dərəcə sərin

saxlaya bilir. Onlar həmçinin avtomobillərə, qatarlara, elektrik avadanlıqlarına və soyutma tələb edən digər obyektlərə tətbiq oluna bilər.

Süni intellektin köməyi ilə əldə edilən boya Günəş şüalarını daha yaxşı əks etdirir və istiliyi yayır. Alimlər hesablayıblar ki, dördmərtəbəli yaşayış binasının damına belə boya vurulması Rio-de-Janeyro və ya Banqkok kimi isti iqlimlərdə ildə 15.8 min kilovat-saata bərabər elektrik enerjisinə qənaət edə bilər.

Əgər boya min yaşayış binasına çəkilsə, bu, bir il ərzində 10 mindən çox kondisionerin işləməsi üçün nəzərdə tutulan elektrik enerjisinə qənaət edə bilər.

Hər siqaret ömrü 20 dəqiqə qısaldır - həkim açıqladı

Hər bir siqaret insan ömrünü orta hesabla 20 dəqiqə azaldır, yeni kişilərdə 17, qadınlarda isə 22 dəqiqə.

Milli.Az xəbər verir ki, bu barədə rusiyalı psixiatr-narkoloq Ruslan İsayev Gazeta.ru-ya müsahibəsində bildirib.

Onun sözlərinə görə, siqaret təkcə ömrü qısaltmır, həm də həyat keyfiyyətini ciddi şəkildə zəiflədir və xroniki xəstəlikləri sürətləndirir. Araşdırmalara əsasən, siqaret çəkənlər siqaretsiz insanlarla müqayisədə orta hesabla 10 il daha az yaşayır.

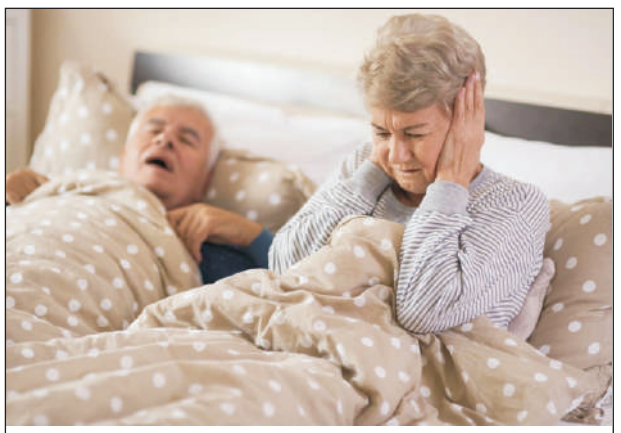
ABŞ-ın Narkotik İstismanna Qarşı Milli İnstitutu qeyd edir ki, 60 yaşdan yuxarı siqaret çəkənlərin ölüm riski iki dəfə yüksəkdir.

İsayev vurğulayıb ki, siqareti atmaq üçün heç vaxt gec deyil: "Nikotin asılılığı yalnız iradə ilə yox, tibbi dəstəklə müalicə olunmalıdır".

Bunları bilirsinizmi?

- * Dişləriniz doğumunuzdan 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edir.
- * Yeməyin ağzınızdan mədəniyə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * Mədə turşunuz bir ülgücü ərində biləcək gücdədir.
- * Bir cüt ayaqda 250 000 tər vəzişi var.
- * Ayaq baş barmağınızda iki sümük olmasına qarşılıq digər dörd barmağınızda üç sümük var.
- * Ortalama bir qadın ortalama bir adamdan 12,5 sm qısadır.
- * Dəvələrin üç göz qapağı var.
- * Ağcaqanadlar banan yeyən insanların üzərinə daha çox qonur.

Kişi və qadın yuxusunun fərqi

Yuxu orqanizmin bərpası üçün ən güclü vasitələrdən biridir, lakin bu proses qadın və kişilərdə fərqli şəkildə baş verir. Araşdırmalar göstərir ki, qadınların tam dincəlməsi üçün kişilərlə müqayisədə daha çox vaxta ehtiyacı var.

Oxu.Az-ın Gazeta.ru-ya istinadla verdiyi məlumata görə, bu barədə rusiyalı yuxu və endokrinologiya üzrə mütəxəssis Darya Lebedeva danışır.

Onun sözlərinə görə, qadın beyнинin daha mürəkkəb fəaliyyəti və hormonal fonun xüsusiyyətləri səbəbindən onların bərpa prosesi daha uzun çəkir.

"Qadın yuxusu hormonal balansla sıx bağlıdır. Qadının beyində gündəlik daha çox dəyişiklik və iki beyin yarımkürəsinin aktivliyi baş verir. Bu səbəbdən qadınlara orta hesabla kişilərdən 20-30 dəqiqə daha artıq yuxu lazımdır. Həmçinin keyfiyyətli yuxu qadınlarda dəri sağlamlığının və gözəlliyin əsas təminatıdır. Yuxu pozuntuları estrogen hormonunun - xüsusilə estradiolun - ritmini pozur. Bu isə kollagen sintezinin azalması, dəri baryerinin zəifləməsi və erkən qocalma ilə nəticələnir. Bu təsir premenstrual (PMS) dövrləri, doğuşdansonrakı bərpa mərhələsi və menopauza zamanı daha qabarıq görünür", - deyə o bildirib.

Kişilərdə isə yuxusuzluğun təsirləri fərqlidir - diqqət azalır, reaksiya sürəti zəifləyir ki, bu da təhlükəli işlərdə ciddi nəticələrə səbəb ola bilər.

"Kişilərdə həmçinin xoruldama halları daha çox müşahidə olunur. Bu, sadəcə, məişət problemi deyil, tibbi məsələdir. Xorultu nəfəs yollarının keçməməsi səbəbilə qırtlaq və udlaq əzələlərinin titrəməsi ilə əlaqədardır. Kişilərin qırtlaqları daha enli, boyun bölgəsində yumşaq toxumaların həcmi daha çoxdur və artıq çəki bu sahədə daha çox toplanır. Nəticədə, nəfəs alma çətinləşir və xorultu yaranır. Kişilərdə həm də yuxuda tənəffüsün qısamüddətli dayanması riski yüksəkdir. Bu isə yüksək təzyiq, ürək xəstəlikləri, şəkərli diabet və piylənmə ilə əlaqələndirilir".

Mütəxəssis cütlüklərə tövsiyə edir ki, əgər biri digərinin yuxusuna mane olursa, ayrı yatmaqdan çəkinməsinlər.

"Söhbət təkcə xorultudan yox, həm də müxtəlif xronotiplərdən və ya yüksək həssaslıqdan gedir. Ayrı yatmaq - həm ayrı çarpayıda, həm də ayrı otaqda - tamamilə normaldır", - deyə həkim vurğulayıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500